

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. OBECNÁ ČÁST

a) Závěrečná zpráva k hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona o mediaci v netrestních věcech

I. Důvod předložení

Alternativní řešení sporů metodou rychlého a kultivovaného mimosoudního řešení konfliktů a sporů, odbřemenění soudů, v rodinných věcech zájem na lepší komunikaci rodičů a zájem dítěte.

Možnost vyhnout se soudním sporům a řešit konflikt bez dlouhých čekacích lhůt, bez zbytečných

finančních nákladů a bez zdlouhavé psychické zátěže stran sporu.

Název – Zákon o mediaci v netrestních věcech a mediátorech/podmínkách pro výkon mediace

Identifikace problému, cílů, kterých má být dosaženo, rizik spojených s nečinností.

Identifikace problému

A. Pozitiva^{1a/}

Mediace je metoda rychlého a kultivovaného mimosoudního řešení konfliktů a sporů za asistence třetí neutrální strany, která vede jednání sporných stran k tvorbě vzájemně přijatelné dohody. Jedná se o neformální proces řešení konfliktů, ve kterém jsou obě strany přítomny dobrovolně. Jejím cílem je jasně formulovaná, srozumitelná a prakticky uskutečnitelná dohoda, na

jejíž podobě se podílejí všichni účastníci mediačního procesu. Dohoda má vždy písemnou podobu.

Zahrnuje konkrétní postupy řešení, rozdělení odpovědnosti, úkolů a sankcí za její nedodržení. Stvrzuje se podpisy stran sporu a mediátora. Z hlediska závazkového práva tak může dohoda nabývat charakteru právní smlouvy.

Oproti soudnímu řízení má mediace tyto nesporné výhody:

1. Ponechává účastníkům kontrolu nad procesem řešení sporu a podobou konečného výsledku.
2. Je časově a ekonomicky úsporná, protože probíhá bez dlouhých čekacích lhůt a zbytečných finančních nákladů.
3. Snižuje napětí, s kterým přicházejí účastníci k mediátorovi, a nevytváří ovzduší napětí „buď já, nebo on“, ale vytváří prostor pro případnou budoucí spolupráci.
4. Důvěrné informace uchovává mezi zúčastněnými.

B. Negativa^{1a/}

Mediace je nevhodná zejména v případech, kdy:

- účastníci jednají tak, že spor musí skončit „vítězstvím“ pro jednoho a „prohrou“ pro druhého,

- jde o spory týkající se základních lidských práv, spory s nárokem na odškodnění,

- jedna strana použije proti druhé straně hrozeb nebo fyzického násilí,

22

- strana není ochotna dát k dispozici všechny relevantní informace nebo odmítá jejich objektivní ověření,

- jsou účastníci tak pasivní, že jsou ochotni řešit konflikt i za cenu zřeknutí se vlastních práv,

- účastníci zneužívají alkohol a/nebo drogy,

- se jedná o účastníky s patologickými rysy osobnosti nebo agresivními tendencemi v chování, kteří nejsou schopni vzájemné diskuse.

Mediace v zahraničí

Postavení mediátora je ve vztahu k oběma stranám vyvážené, neboť v procesu vyjednávání zajišťuje rovné postavení účastníků a pomáhá jim vidět jejich problém v širších souvislostech. Podle dostupných zdrojů jsou s mediací takové zkušenosti, že v 70 až 80 % mediováných případů je dosaženo výsledné, pro strany sporu přijatelné dohody.

Prudký vývoj v evropských státech v oblasti mediace v netrestních věcech během posledních let ovlivňuje mj. i příslušnou terminologii, která přestává označovat mediaci jako alternativní metodu řešení konfliktů bez zásahu soudu, ale naopak se hovoří o mediaci soudu blízké (die gerichtsnahе Mediation), případně dokonce o soudně interní mediaci (die gerichtsinterne Mediation).

Mediace je v zahraničí uznávaná jako důležitá metoda alternativního řešení sporů mimo standardní soudní řízení. Úspěšnost řešení konfliktních případů je velmi vysoká¹, podle světových

statistik zhruba 75 %. Mediace se začala prosazovat nejprve v občansko-právních a obchodních

věcech, na přelomu 70. a 80. let pak ve větším měřítku rovněž v trestním řízení. Je velmi rozšířená

v USA, ale také ve Velké Británii a v Austrálii, kde se využívá až v 60 % sporů, především ve věcech obchodních (hospodářských), rodinných nebo ve veřejné sféře (zpravidla ochrana životního prostředí), přičemž zhruba dvě třetiny sporů se vyřeší uzavřením dohody.

Praxe v evropských státech rovněž ukazuje, že využití právních znalostí a zkušeností advokáta nebo dokonce autority soudce při mediaci vede k překvapivě pozitivním výsledkům řešení

konfliktů. Dnes je v řadě evropských států mediace prostřednictvím advokátů tak daleko, že zde

existuje nejen velký počet advokátů-mediátorů, organizovaných, mimo jiné, podle jednotlivých

spolkových zemí (Německo, Rakousko), ale je možné mediaci v těchto státech studovat v rámci

univerzitního studia na právnických fakultách, především ve specializovaných kurzech, například

konfliktního managementu².

V jednotlivých zemích se aplikovaná mediace neuvádí se stejnou intenzitou v každé implementované oblasti, nýbrž se rozvíjí různorodě dle specifických podmínek. Například v Norsku

má mediace více než dvoustoletou tradici a je zaměřená na péči o nezletilé. Ve věcech výchovy,

výživy a stýkaní se s dětmi do 16 let jejich života rozhoduje komise mediátorů. Jenom v samotném

Oslu působí tři městské poradenské kanceláře, v nichž klíčovou roli kromě psychologů a sociálních

pracovníků hrají mediátoři³.

^{1a}/ Ministerstvo spravedlnosti ČR 2007, Helena Stöhrová, PhDr. Tatjana Šišková, Úvod do mediace

¹ viz informace o sympoziu Mediace ve veřejné sféře, Nové cesty řešení konfliktů a spoluúčast v EUREGIO, Osnabrück, leden 2007

² blíže viz H. Pipková: Soudce mediátorem ve správních věcech? Právní rádce 12/2007, str. 13 - 21

³ <http://mediacia.zucha.sk/uspesnost-mediacie-v-europe.html>

Dle zákona z roku 1995 a vyhlášky z roku 1996 je upravena občansko-právní mediace a její začlenění do soudního procesu. Na jejím základě může soudce v civilním právu ve kterékoli fázi

konání, avšak jenom se souhlasem jeho účastníků, jmenovat třetí osobu-mediátora. Soudce určí

trvání mediace, přičemž tato lhůta nesmí překročit tři měsíce a jenom jednou může být obnovena.

Po úspěšném ukončení mediace soudce ověří dohodu sporných stran. Odměnu mediátora hradí

sporné strany. Institut mediace existuje ve Francii od roku 1973. Realizuje se obchodní a justiční

mediace. Úspěšnost rodinné mediace dosahuje 60 procent. V mediacích mezi bankami a jejich klienty je úspěšnost řešení sporu více než 65%, v případech pracovních sporů úspěšnost mediace

dosahuje až 75 procent⁴.

Zkušenosti z Velké Británie potvrzují, že při rozvíjení mediace existují dvě etapy. První spočívá ve vytváření rámce pro mediaci (legislativa, školení mediátorů) a ve druhé je důležité dosáhnout toho, aby lidé mediaci využívali. Spojené království se nachází již ve druhé etapě a uskuteční ročně v průměru 2500 civilních/obchodních mediací. V zemi, jež má 60 milionů obyvatel, je to však stále velice málo. Potvrdilo se také, že mediace je neefektivnější jako součást

systému občanského soudnictví, který podporuje anebo dokonce odměňuje dohodu. Vládní podpora

mediace byla pro důvěryhodnost procesu také mimořádně důležitá. Nejpozoruhodnějším příkladem

je veřejný závazek vlády Spojeného království využívat mediaci v případech, ve kterých je samotná

vláda jednou ze sporných stran – například ve sporech, které se týkají smluv⁵.

Úlohu alternativních způsobů řešení sporů vyzdvihuje řada mezinárodních nástrojů. Pokud jde o jiné postupy řešení sporu než rozhodčí řízení, neexistují žádné závazné nástroje mezinárodního práva. Řada mezivládních organizací však ve svých programech podporuje alternativní řešení sporů a plánuje nezávazné nástroje (právně nevynutitelné předpisy). V roce 1998

Rada Evropy přijala doporučení o rodinné mediaci Rec(98)1E/21 January 1998 a v roce 2002 doporučení o občanské mediaci Rec(2002)10E/18 September 2002. Komise OSN pro mezinárodní

obchodní právo (UNCITRAL) přijala v roce 2002 modelové právo pro obchodní mediaci.

Také v rámci Evropské unie jsou připravovány předpisy komunitárního práva zabývající se problematikou mediace, které si kladou za cíl zakotvení rychlejšího, levnějšího a především smírného urovnávání sporů. S přihlédnutím k poměrně uspokojivým výsledkům mediace ve věcech

trestních, jakož i v oblasti ochrany spotřebitele⁶, zařadila v roce 2005 Komise do tzv.

Haagského

programu obsahujícího deset priorit pro nadcházející pětileté období „Partnerství pro evropskou

obnovu“, mj. též Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008

o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Tato směrnice v čl. 2 přeshraniční spory v odstavci 1 definuje tak, že přeshraniční spory jsou spory, v nichž má

alespoň jedna ze stran sporu bydliště nebo se obvykle zdržuje v jiném členském státě než kterákoli

jiná strana ke dni, ke kterému strany souhlasí s využitím mediace po vzniku sporu, je mediace nařízena soudem, vnitrostátní právo stanoví povinnost využít mediace, nebo došlo k vyzvání stran

pro účely článku 5.

V článku 5, který upravuje přistoupení k mediaci, se stanoví, že soud, u kterého je podána žaloba, může ve vhodných případech a s ohledem na všechny okolnosti daného případu vyzvat

strany, aby k řešení sporu využily mediace. Soud také může vyzvat strany, aby se zúčastnily

⁴ tamtéž

⁵ <http://www.justice.gov.sk/wfn.aspx?pg=1551&htm=15/15712.htm>

⁶ viz doporučení Komise ze 4. dubna 2001 o zásadách pro mimosoudní orgány při řešení spotřebitelských sporů uzavřených právní dohodou (Úř. věst. L 109, 19. 4. 2001)

24

informativního setkání o možnosti využití mediace, jestliže se taková setkání konají a jsou snadno

přístupná.

Současně v tomto článku stanoví, že touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí, ať už

před zahájením soudního řízení, nebo po jeho zahájení, za předpokladu, že tyto právní předpisy

nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví.

V čl. 8 odst. 1 Směrnice stanoví, že cit.: „Členské státy zajistí, aby stranám, jež si ve snaze o urovnání sporu zvolí mediaci, nebránilo v pozdějším zahájení soudních či rozhodčích řízení ve

stejně věci uplynutí promlčecí nebo prekluzivní doby během mediačního řízení.“

Ve většině členských států EU upravují mimosoudní řešení sporů, které soud svěřuje třetí straně, všeobecné právní předpisy. Podpora mediace v rámci těchto právních úprav je různé intenzity, a to od možnosti použití mediace jako prostředku pro mimosoudní řešení sporů (Belgie,

Francie), přes nabádání na její použití (např. ve Španělsku, Itálii, Švédsku, Anglii a Walesu), až po

zákonem stanovenou, anebo soudcem uloženou povinnost využít nejprve mediaci jako mimosoudní

řešení sporů před soudním jednáním (např. v Německu či Řecku).

Mediace v ČR

V České republice v současné době máme mediaci spojenou s trestním řízením, nicméně v posledních letech dochází k jejímu stále intenzivnějšímu využití též v jiných právních oblastech.

I v současnosti mohou strany sporu dobrovolně podstoupit smírní řízení u kterékoliv osoby, která je schopná je vést k smírnému vyřešení jejich sporu, a výsledkem tohoto řízení může být uzavření dohody resp. smlouvy dle občanského zákoníku nebo obchodního zákoníku, kterou si

mohou nechat schválit u soudu jako soudní smír nebo ji sepsat ve formě notářského či exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Taková dohoda je exekutivním titulem a je tedy vymahatelná.

Na rozdíl od soudního řízení se však v průběhu mediace, kterou lze provádět v současnosti, nestaví promlčecí doby ani doba pro zánik práva.

Většina soudů ve věcech týkajících se výchovy dítěte a styku jeho rodinných příslušníků

s ním z důvodu provedení mediace a rodinné terapie s manželskými a rodinnými poradnami již

dlouhodobě spolupracuje. Je však potřeba zabezpečit, aby tuto mediační činnost vykonávaly osoby,

které budou odpovídajícím způsobem vyškoleny a mohly se tak stát adekvátními partnery soudců

rozhodujících tuto agendu, kteří by následně pouze schválili mediační dohodu.

V českém právním řádu je tedy žádoucí zakotvit právní účinky zahájení mediace a možnost alespoň částečně povinného mediačního řízení jako alternativy soudního procesu a založit tak solidní platformu pro úspěšné působení mediátorů.

Identifikace cílů, kterých má být dosaženo

Rychle, efektivně, bez časové a ekonomické náročnosti a na základě dohody, tedy bez nepřátelských postojů řešit spory. Přitom:

- mít pocit kontroly nad procesem řešení sporu a výsledkem,
- mít pocit emoční podpory,
- mít pocit soukromí při řešení sporu a pocit uchování důvěrných informací,
- mít možnost pochopit druhou stranu a možnost být sám pochopen,
- mít možnost snížení napětí a zlepšení vzájemných vztahů,
- mít možnost uchování prostoru pro další budoucí spolupráci.

25

Identifikace rizik spojených s nečinností

Zůstat u dosavadního řešení sporů soudem, kde strany sporu jsou rozsuzovány „spravedlivě“ a časově a ekonomicky náročněji, a s absencí emočních prvků vzájemného možného

pochopení

stran sporu.

Konzultace

O konzultaci byla požádána Soudcovská unie ČR, Česká advokátní komora, Český helsinský výbor, Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Unie státních zástupců, Asociace manželských a rodinných poradců a Asociace mediátorů ČR, k jejichž činnosti se problematika

zákonné úpravy mediace v netrestních věcech bezprostředně vztahuje. Ke dni odeslání této závěrečné zprávy se nevyjádřil Český helsinský výbor a Sdružení pro probaci a mediaci v justici.

II. Návrh variant řešení

Nulová varianta

Tato varianta předpokládá, že se nezmění současný právní stav. Mediaci bude moci nadále vykonávat prakticky každá osoba na základě živnostenského oprávnění jako volnou živnost. Nebude tedy existovat skupina mediátorů se státem garantovaným vzděláním a nebude nijak upravena mediace jako proces, resp. alespoň její začátek a konec. Soudy nebudou mít důvěru k přerušování řízení za účelem provedení mediace, když nebudou mít záruku, že mediátor, kterého si

strany sporu zvolí, je profesionál, který může stranám dopomoci ke smírnému řešení sporu.

K návrhu zákona o mediacích v netrestních věcech bylo přistoupeno zejména s ohledem na úpravu

mediace právem ES, konkrétně Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Na základě

této směrnice, resp. pro možnost její transpozice, je nutné upravit alespoň základní instituty mediačního řízení a především definovat mediaci. Dle směrnice je mediace formální řízení, tedy

řízení, které je alespoň v hrubých obrysech upraveno právními předpisy, a mediátorem osoba, která

může kvalifikovaně vést mediaci, tedy musí pro tuto činnost splňovat nějaké minimální kvalifikační

požadavky, které budou stanoveny zákonem.

Vyhodnocení nákladů nulové varianty

Ze zahraničních zkušeností uvedených na stranách 2 až 4 vyplývá, že řešení sporů prostřednictvím mediací je výhodné jak pro stát, tak pro strany sporu. Pro stát je řešení sporů výhodné zejména ekonomicky, pro strany sporu zejména z časového a psychického hlediska.

Tyto

skutečnosti potvrzuje i analýza uvedená v části III. Vyhodnocení nákladů a přínosů, když z identifikace nákladů a přínosů, zejména ze stran 13 a dalších jednoznačně vyplývá, že řešení sporů prostřednictvím mediace je „výrazně levnější“ než řešení sporů prostřednictvím soudů.

Závěr

Z výše uvedených důvodů bylo upuštěno od úvah o nulové variantě.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti bylo vypracováno variantní řešení problému.

26

1. Rozsah úpravy

1a) úprava mimosoudní i soudní mediace, úprava veškeré mediační činnosti či její části

VARIANTA I.:

Zákon by měl upravovat veškerou mediační činnost.

VARIANTA II.:

Zákon by měl upravovat jen činnost registrovaného mediátora.

VARIANTA III.:

Zákon by měl upravovat mimosoudní mediaci.

VARIANTA IV.:

Zákon by měl upravovat soudní mediaci.

1b) předmět mediace

VARIANTA I.:

Předmětem mediace by měly být věci rodinné.

VARIANTA II.:

Předmětem mediace by měly být věci občanskoprávní, rodinné, pracovní a obchodní.

VARIANTA III.:

Předmětem mediace by měly být věci občanskoprávní, rodinné, pracovní, obchodní včetně správních, lze-li věc řešit smírem či dohodou.

2. Definice pojmů

2a) mediátor

VARIANTA I.:

Mediátorem se rozumí fyzická osoba, které byla udělena akreditace vzdělávacím zařízením, které bylo autorizováno Ministerstvem spravedlnosti.

VARIANTA II.:

Mediátorem se rozumí fyzická osoba, které Ministerstvo spravedlnosti udělilo povolení a následně bude zapsána do registru.

VARIANTA III.:

Mediátorem se rozumí fyzická osoba, která je Ministerstvem spravedlnosti zapsána do registru.

2b) rodinné spory

VARIANTA I.:

Rodinnými spory se rozumí spory ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte, styku s nezletilým.

VARIANTA II.:

Rodinnými spory se rozumí zejména spory ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte, styku s nezletilým.

VARIANTA III.:

Rodinnými spory se rozumí spory ve věcech péče o nezletilé.

3. Mediace dobrovolná či povinná**VARIANTA I.:**

Mediace by měla být dobrovolná.

VARIANTA II.:

Mediace by měla být nařízená.

VARIANTA III.:

Mediace by měla být povinná.

4. Mediační proces**VARIANTA I.:**

Zákon obsahuje podrobnou úpravu formálního procesu.

VARIANTA II.:

Zákon upravuje jen základní zásady řízení, zahájení a ukončení mediačního řízení.

5. Účinky mediace**VARIANTA I.:**

Zahájení mediačního řízení má vliv na stavení lhůt.

VARIANTA II.:

Zahájení mediačního řízení nemá vliv na stavení lhůt.

6. Vztah mediace k soudnímu řízení**VARIANTA I.:**

Soudní řízení je po zahájení mediace přerušeno.

VARIANTA II.:

Soud po zahájení mediace odročí jednání.

VARIANTA III.:

Strana, která se bezdůvodně odmítne účastnit nařízené první schůzky mediace, hradí náklady řízení (u rodinné mediace).

7. Výběr mediátora**VARIANTA I.:**

28

Strany si volí mediátora samy.

VARIANTA II.:

Mediátora určí soud, je-li zahájeno řízení.

8. Vykonalnost mediační dohody**VARIANTA I.:**

Mediační dohoda je vykonatelná ze zákona.

VARIANTA II.:

Podmínkou vykonatelnosti je schválení mediační dohody soudem ve formě smíru.

9. Mediátor

Jaká kritéria by měla splňovat osoba, jež se chce stát mediátorem?

- způsobilost k právním úkonům
- bezúhonnost
- věk – věková hranice (jaká) / bez věkové hranice
- vzdělání – VŠ – magisterské / bakalářské / VOŠ / možnost nahradit praxí
- kurz u vzdělávacího zařízení, Justiční akademie, bez stanovení požadavku vzdělání, VŠ vzdělání obor mediace

složení zkoušky u Justiční akademie, u vzdělávacího zařízení akreditovaného MSp, u subjektu certifikovaného Českým institutem pro akreditaci, o.p.s., uznání praxe místo zkoušky

slib, bez slibu ministroví spravedlnosti

speciální podmínky pro mediátora v rodinných sporech – specializované vzdělání, specializovaná zkouška, zápis v seznamu mediátorů, účast na mediacích, praxe

zaplacení správního poplatku za zápis ve výši 5000 Kč, bez poplatku za zápis

zápis / udělení povolení

10. Odpovědnost za škodu

VARIANTA I.:

Zvláštní úprava odpovědnosti v zákoně o mediaci.

VARIANTA II.:

Odpovědnost za škodu způsobenou mediací se řídí obecnou úpravou odpovědnosti za škodu.

11. Pojištění

VARIANTA I.:

Povinné pojištění profesní odpovědnosti.

VARIANTA II.:

Dobrovolné pojištění profesní odpovědnosti.

12. Evidence mediátorů

12a) forma evidence

29

VARIANTA I.:

Mediátoři nebudou evidováni.

VARIANTA II.:

Mediátoři budou evidováni v jednotném registru.

VARIANTA III.:

Mediátoři budou evidováni v některém z registrů rozčleněných dle specializace.

12b) délka evidence

VARIANTA I.:

Mediátoři budou zapisováni do registru na dobu neurčitou.

VARIANTA II.:

Mediátoři budou zapisováni do registru na dobu určitou.

13. Vzdělávání mediátorů

13a) poskytovatel vzdělávání

VARIANTA I.:

Vzdělávání mediátorů zajišťují vzdělávací zařízení akreditovaná MSp.

VARIANTA II.:

Vzdělávání mediátorů zajišťuje Justiční akademie.

VARIANTA III.:

Není stanoveno, kdo zajišťuje vzdělávání mediátorů, ale jen, kde musí být složena zkouška.

VARIANTA IV.:

Vzdělávání mediátorů zajišťují VŠ jako specializované vzdělání (obor mediace), respektive jako postgraduální studium.

13b) náplň vzdělávání

VARIANTA I.:

Vzdělávání mediátorů probíhá formou základního kurzu.

VARIANTA II.:

Vzdělávání mediátorů probíhá formou rozdílového kurzu.

VARIANTA III.:

Vzdělávání mediátorů probíhá formou kurzu v rodinných sporech.

VARIANTA IV.:

Vzdělávání mediátorů probíhá formou dalšího vzdělávání.

30

14. Odměna mediátora a náklady mediace

14a) odměna mediátora obecně (v jiných než rodinných sporech)

VARIANTA I.:

Náklady mediace a odměnu mediátora hradí strany sporu.

VARIANTA II.:

Lze osvobodit jako od placení soudních poplatků.

VARIANTA III.:

Lze využít bezplatné právní pomoci.

14b) odměna mediátora v rodinných sporech

VARIANTA I.:

Náklady mediace a odměnu mediátora hradí strany sporu.

VARIANTA II.:

Mediace v rodinných věcech je povinná, strany hradí samy, v případě potřeby využijí pro financování 1. schůzky mimořádnou sociální dávku (v zákoně výslovně uvést, že tuto dávku lze

přiznat na zaplacení služeb mediátora v rodinných věcech), pro další schůzky osvobození od soudních poplatků.

VARIANTA III.:

Stát hradí 1. schůzku, je-li nařízena soudem v soudním řízení, další mediaci hradí strany.

VARIANTA IV.:

Stát hradí 1. schůzku (viz varianta III.), další náklady stát hradí, byli-li účastníci osvobození od soudních poplatků.

VARIANTA V.:

Stát hradí 1. schůzku (viz varianta III.), stát hradí náklady spojené s mediací, uzavřou-li strany mediační dohodu, kterou soud schválí jako smír.

15. Financování mediace

VARIANTA I.:

Mediace financována ze strukturálních fondů.

VARIANTA II.:

Zvýšení SOP v rodinných věcech na 1000,- Kč, včetně odvolání.

VARIANTA III.:

Zvýšení SOP u všech pevných částek SOP.

16. Kárná odpovědnost, stížnost

VARIANTA I.:

Kárné řízení, možnost podat stížnost – vyřizuje MSp.

31

VARIANTA II.:

V rámci dohledu MSp nad činností mediátorů přijímá MSp stížnosti jako podněty a pro porušení povinností mediátora napomene, vyškrtne ze seznamu (registru) mediátorů, nebo mu odejme povolení.

VARIANTA III.:

Stíhání mediátora v rámci kárného řízení Komorou mediátorů, bude-li zřízena.

17. Přestupky

VARIANTA I.:

Za neoprávněné užití označení „registrovaný mediátor“.

VARIANTA II.:

Za porušení povinnosti mlčenlivosti.

18. Působnost MSp

VARIANTA I.:

Ministerstvo spravedlnosti bez působnosti v oblasti mediace.

VARIANTA II.:

Ministerstvo spravedlnosti zajišťuje vedení registru a dohled nad mediátory; akreditaci a dohled nad vzdělávacími zařízeními; případně uznávání praxe namísto zkoušky.

19. Prováděcí předpisy

VARIANTA I.:

Vše upravit v zákoně.

VARIANTA II.:

Dílčí oblasti upravit vyhláškou – obsah a rozsah vzdělávacích kurzů, obsah a náležitosti mediačních zkoušek, nezbytný rozsah dalšího vzdělávání, odměna mediátora při 1. schůzce nařízené soudem.

III. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů

Proti soudnímu řízení má mediace zejména tyto přímé ekonomické přínosy:

- Je časově a finančně úsporná pro strany sporu, protože probíhá bez dlouhých čekacích lhůt, za výrazně nižších finančních nákladů a výrazně nižších psychických tlaků na strany, které jsou ve sporu. U sporů, jejichž předmětem je majetkové vyrovnání a/nebo peněžní plnění, se zkrácením lhůt šetří náklady stran sporu na úrocích, úrocích z úroků, penále apod.

32

- Přináší úspory v soudním systému, a to nejen tím, že spor řeší mediátor namísto soudce, ale také díky tomu, že strany dospějí k dohodě, není tedy strany vítězné ani poražené a po ukončení sporu by měly odpadnout nákladné opravné prostředky (odvolání, dovolání, apod.) i vymáhání následného plnění soudního rozhodnutí, resp. závazků a práv stran mediační dohody.

Zákon má proti soudnímu řízení také mimoekonomické přínosy:

- Ponechává účastníkům kontrolu nad procesem řešení sporu a podobou konečného výsledku.

- Po ukončení sporu není strany vítězné ani poražené, v účastnících nezanechává tedy pocity ukřivdění, nespravedlnosti, rezignace, apod., výsledek sporu by tedy neměl být frustrující pro žádnou ze zúčastněných stran a výsledek by proto žádnou ze stran neměl motivovat k další delikvenci, ale spíše naopak k případné další možné spolupráci.

- Plnění vyplývající z dosažené dohody je psychicky snazší a fakticky pravděpodobnější, než „podrobení se rozsudku“, což má, konec konců, i efekt ekonomický – viz výše.

- Strany sporu si navzájem, i vůči mediátorovi, po vyřešení sporu zachovávají vzájemnou úctu a respekt.

Průměrná délka trvání sporů podle jednotlivých skupin sporů

Průměrná doba trvání sporů

(ve dnech)

Skupina sporů r. 2006 r. 2007

Obchodní 822 793

Pracovní 602 709

Spory dle zákona o rodině 284 313

Náhrada škody podle občanského zákoníku 403 397

Nájem bytů a byt. domů dle občanského zákoníku 411 462

Ostatní nájmy dle občanského zákoníku 600 622

Vlastnické vztahy dle občanského zákoníku 726 716

Jiná práva dle občanského zákoníku 427 376

Ostatní spory občansko-právní povahy dle zvl. předpisů 434 143

Restituční zákony 1553 1602

Žaloby pro zmatečnost a na obnovu řízení 623 610
Vymáhání práv duševního vlastnictví 696 368
Správní spory, přezkumy soudních rozhodnutí, aj. 323 318

Celkem - -

Pravomocná rozhodnutí soudů - počet věcí

2006 2007

ČR Praha ČR Praha

1 Obchodní spory 66 330 20 122 71 890 23 976

2 Pracovní spory 6 583 1 109 5 668 1 016

3 Spory podle zákona o rodině a zákona o registrovaném partnerství *) 179 617 15 668 170 905 15 641

4 Náhrada škody podle občanského zákoníku 61 009 23 913 62 023 26 086

5 OZ - nájem bytů a obytných místností 27 075 5 558 22 368 4 966

6 OZ - ostatní nájmy (nebytové prostory, nemovitosti a jiné věci) 8 269 1 444 6 860 1 382

33

7 OZ - vlastnické vztahy 10 658 1 225 10 390 1 369

8 Jiná práva upravená občanským zákoníkem 73 230 13 548 89 958 16 099

9 Ostatní spory občanskoprávní povahy upravené zvláštními předpisy 1 847 494 18 998 2 244

10 Restituční zákony 494 81 477 133

11 Žaloby pro zmatečnost a na povolení obnovy řízení 669 200 785 259

12 Vymáhání práv duševního vlastnictví (směrnice č. 2004/48/ES) 346 141 754 282

13 Správní soudnictví 11 199 2 610 10 496 2 578

Celkem 447 326 86 113 471 572 96 031

**) včetně řízení o nezaopatřených dětech*

Zdroj: MSp

V této fázi není možné exaktně vyčíslit hospodářské přínosy pro stát, neboť nejsou k dispozici komparativní studie ani potřebné statistiky. Je ale možné provést ilustrativní výpočty.

Výše uvedené tabulky uvádějí počet pravomocných soudních rozhodnutí za rok podle jednotlivých skupin sporů a průměrný počet dní, po které trval jeden uzavřený soudní spor. Ačkoliv tabulky nevyovídají o tom, kolik soudních řízení bylo toho roku vedeno, pro ilustraci

uvažujeme s tím, že kolik bylo vyneseno rozhodnutí, tolik sporů bylo také vedeno. První tabulka

uvádí průměrnou délku trvání sporů ve dnech. Vyplývá z ní, že spory zařazené do skupiny sporů

dle zákona o rodině trvají okolo deseti měsíců. Vezmeme-li v úvahu skutečnost, že řešení sporu

u mediátora (v průměru 3 schůzky po 2 hodinách – odhad převzat z údajů Asociace mediátorů ČR)

je skončeno do dvou měsíců od zahájení mediace, jsou neekonomické náklady (v tomto případě

přínosy) velmi zřetelné.

Z tabulek vyplývá, že za rok 2007 bylo vyneseno přibližně 472 tisíc pravomocných rozhodnutí soudu v netrestních řízeních. Nastavme takovou modelovou situaci, že 1/10 těchto sporů, tedy asi 47 tisíc sporů, by bylo řešeno mediací. Vycházet budeme rovněž z modelové mzdy

soudce ve výši 86 tis. Kč hrubého měsíčně. Režijní náklady v souladu s metodikou se budou odvíjet od nákladů personálních a budou činit 42 % mzdových nákladů zaměstnance soudu zabývajícího se agendou. Dále budeme předpokládat, že 30 % mediací, tj. 14 100 mediací, bude

neúspěšných a stejně nakonec budou řešeny v řízení soudním.

Tato východiska budou porovnána s náklady mediace, u níž budeme předpokládat průměrnou dobu mediace 3 schůzky po 2 hodinách a odměnu mediátora 800 Kč/hod (údaj převzat

od Asociace mediátorů ČR). Tato odměna je konečná a kryje veškeré náklady mediátora.

Výsledek byl sestaven do následující tabulky. U soudních řízení byla počítána úspora na počtu případů, které místo k soudnímu řízení přejdou k mediačnímu řízení. Počet případů u soudních řízení je odvozen od uvažované 1/10 ze všech případů (47 000) a snížen o 30 %, což je

pravděpodobný počet neúspěšných mediací, které nakonec stejně skončí před soudem. Počet dní je

aritmetickým průměrem z počtu dní, po které trvá jedno soudní řízení, podle jednotlivých skupin.

Ale soud se nevěnuje každému případu plný počet uvedených dní (délka trvání soudního řízení

není totožná s délkou pracovní doby na tento případ vynaložené). Je proto uvažováno jen s 1/5

pracovní hodiny denně, tj. 11,5 pracovní hodiny na 1 uzavřený případ (to je velmi konzervativní

odhad). Personální náklady odpovídají nákladům na počet odpracovaných hodin na 1 případ.

Režijní náklady jsou odvozeny podle metodiky od nákladů personálních. (Upozornění: jde jen o ilustrativní výpočet, který má zobrazit spíše vztahy mezi soudem a mediací. To znamená, že čím

více času by bylo vynaloženo soudy na jeden případ, tím by měla být mediace výhodnější.)

34
Počet

případů

za

rok

Prům.

počet

dnů

Odhadovaný

počet

odpracovaných

hodin

Personální

náklady

na 1

případ

(Kč)

Režijní

náklady/případ

(Kč)

Celkové

náklady

na 1

případ

(Kč)

Celkové
náklady
na vš.
případy
(mil. Kč)
Navýšení
o 20 %
Soudní
řízení
32 900 571 11,5
(0,2 hod/den)

82 224 34 534 116 760 3 841,0 -

Mediační
řízení
47 000 6 6 - - 4800 225,6 270,7

Celkové náklady (na 32 900 případů) překračují 3,8 mld. Kč a to je hypotetická úspora nákladů na soudní řízení, kdyby 1/10 všech případů místo k soudnímu řízení byla postoupena řízení mediačnímu. Naproti tomu 47 000 případů řešených mediací by vyvolal náklady cca 225,6

mil. Kč. Mediační řízení by mohlo být nejméně šestnáctkrát levnější ve srovnání s řízením soudním. I kdyby si mediátoři zvýšili hodinové sazby o pětinu (např. v důsledku zvýšení nákladů

na zahájení mediační činnosti a udržení registrace mediátora), zvýšily by se náklady na mediaci

sice téměř na 271 mil. Kč, stále by se však jednalo o čtrnáctinu nákladů ve srovnání s náklady na soudní řízení.

Úspory státu, který ovšem mediační řízení nehradí, se pak v tomto ilustrativním příkladu se teoreticky pohybují kolem 3,5 miliardy korun ročně.

Při zahrnutí odvolacích a dovolacích řízení (údaje z roku 2007), které by rovněž odpadly u těch případů, které by byly úspěšně vyřešeny mediací, by se úspory státu odhadnuté stejnou metodou, jako v předcházející tabulce, zvýšily na téměř 620 mil. Kč ročně. Výpočet: z celkového

počtu odvolání a dovolání se předpokládá, že by 10 % případů bylo řešeno mediací, tj. 7575 případů. Z tohoto počtu by 30 % mediací bylo neúspěšných a vrátilo by se zpět k soudnímu řízení.

Úspěšných mediací by tedy bylo $7575 - 0,3 \cdot 7575 = 5302$ a ty by znamenaly úsporu pro státní rozpočet.

Výši této úspory lze vyjádřit jako počet úspěšných mediací vynásobený náklady na soudní řízení

jednoho případu. Výše těchto nákladů je v podstatě odvozena od průměrného platu soudce, nákladů

režijních, které tvoří 40 % nákladů personálních (dle metodiky RIA), dále z odhadnuté pracovní

doby na 1 případ (0,2 hod/den). Podrobněji o tom píšeme na str. 14. Takto odhadnuté náklady na

jeden případ se vynásobí počtem úspěšných mediací: $5302 \cdot 116 760$ a to jsou potenciální úspory

státu vyplývající z mediace. Výsledek naznačuje následující tabulka:

Vyřízených
dovolání
Počet
odvolání
Celkem Počet úspěšných
mediací
Náklady na 1
případ
Úspora nákladů
(mil. Kč)

3 400 72 350 75 750 5 302 116 760 619,1

V tabulkách nejsou zahrnuty další náklady, které by vznikly většinou sporným stranám, jako jsou náklady na právní zastupování, na odborné posudky, náhrady cestovného a ušlých výdělků aj.

Nezahrnují ani další ušetřené náklady na straně státu (MŠP), např. na předvolávání účastníků svědků, poštovné, administrativní náklady apod.

Co se týče soudních poplatků, ty by strany platily pouze v případě, že by si nechaly schválit mediační dohodu soudem jako soudní smír. Zde je poplatek odvislý od výše peněžitého plnění (u smíru jsou to 2% z předmětu plnění na rozdíl od žaloby, kde jsou to 4%), jinak to je fixní částka

(1000,- Kč).

35

Co se týká notářských odměn za notářský zápis mediační dohody s doložkou vykonatelnosti, ty zůstávají touto novelou nedotčeny a jejich výše se bude odvíjet od příslušné vyhlášky.

Dopady navrhovaných řešení na státní rozpočet nelze exaktně vyčíslit, protože SOP jsou konstruovány pohyblivě a není k dispozici statistika ohledně zaplacených SOP podle různých druhů

sporů. Bylo však výše ilustrováno, že náklady soudního řízení mohou být až čtrnáctkrát vyšší ve

srovnání s náklady mediace.

Dopady návrhu zákona na ostatní subjekty, tedy zejména strany sporu, by měly být opět příznivé. Následující tabulky jsou opět jen ilustrační, nicméně naznačují odhady výše soudních

poplatků v rodinných sporech.

Odhad výše soudních poplatků v rodinných sporech

Údaje v Kč

Soudní poplatek Minimální

Za návrh na vydání předběžného opatření 500

Za návrh o určení výživného 300

Za schválený smír ve smírčím řízení 300

Za návrh na uznání cizích rozhodnutí v manželských věcech 1 000

Za odvolání proti rozhodnutí soudu ve věci samé 600

Za dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu 1 000

Ostatní poplatky (odhad) 1 500

Poplatky celkem na 1 soudní řízení (prostý součet) 5 200

Průměrný poplatek na 1 soudní řízení cca 730

Počet sporů dle zákona o rodině v r. 2007 171 000

- z toho 10 % do mediačního řízení 17 100

Soudní poplatky celkem 12 141 000

V prvním z posledních tří řádků je počet případů v ČR v roce 2007 řešených podle zákona

o rodině včetně (tzn. plus) případy nesporné, zaokrouhlený na celé tisíce nahoru. Druhý řádek je deset procent těchto případů. Ten třetí je součin průměrného poplatku 730 Kč a 10 % počtu případů řešených o rodině, tj. 17 100. To číslo vyjadřuje orientačně a ilustrativně, o kolik může soud přijít na poplatcích, kdyby 10 % případů prošlo úspěšnou mediací. Celé je to popsáno pod druhou tabulkou. Je třeba si uvědomit, že ve věcech péče soudu o nezletilé jsou řízení osvobozena od všech soudních poplatků, a proto se výše uvedená tabulka na tyto případy nevztahuje.

Odhad výše soudních poplatků v ostatních sporech

Údaje jsou v Kč

Soudní poplatek minimální

Za návrh na vypořádání společného jmění manželů 1 000

Za návrh na zahájení obč. soud. řízení o peněžité plnění 600

Za vydání elektron. plateb. rozkazu 300

Za návrh na zahájení obč. soud. řízení o nemovitosti 3 000

Za návrh na vydání předběžného opatření 500

Za schválení smír ve smírčím řízení 300

Za odvolání proti rozhodnutí soudu ve věci samé 600

Za dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu 1 000

Ostatní poplatky (odhad) 1 500

Celkem 8 800

Průměrný poplatek na 1 soudí řízení 880

36

Počet sporů vedených podle jiných zákonů než zákona o rodině 300 667

- z toho 10 % 30 000

Soudní poplatky z 10 % sporů celkem 23 400 000

V těchto tabulkách jsou pouze sečteny položky podle platného sazebníku SOP v minimálních sazbách (maximální nemají vypovídací hodnotu, neboť jsou často ohraničeny až 1 milionem korun),

jaké by byly uplatňovány u jednoho soudního řízení. Je však jasné, že ve většině sporů všechny

položky hrazeny nebudou. Dále je uvažováno o 10 % sporů z celkového počtu, které by byly řešeny

v mediačním řízení, a v posledním řádku je uvažováno o průměrných nákladech na těchto 10 %

sporů při soudním řízení.

Uvedené tabulky a výpočty mají ilustrovat, jak vysoké poplatky může vyvolat soudní spor a o jak velké příjmy by soud přišel na poplatcích, když 10 % sporů bude úspěšně řešeno mediací.

V tabulce uvádíme hypotetický průměrný poplatek, který by odpovídal jednoduchému soudnímu

sporu, a to proto, abychom naznačili rozpětí (700 až 8000 Kč až....? Kč), ve kterém se vydaje na

poplatky pro strany sporu mohou pohybovat (statistika o skutečné výši a struktuře hrazených SOP

není dostupná). Úvaha vede k tomu, že pro strany sporu může mediace ve srovnání se soudním

řízením představovat náklady vyšší, avšak neekonomické přínosy (rychlost řízení, důvěryhodnost a psychologický efekt mediační dohody místo soudního rozhodnutí, aj.) toto zvýšení nákladů plně kompenzují. Dále je také nutné vzít v úvahu, že náklady na soudní řízení mohou narůstat tím, jak se spor může komplikovat. V tabulce jsou totiž uvedeny poplatky minimální, což znamená, že v některých případech mohou být skutečné poplatky výrazně vyšší, naproti tomu náklady mediace zůstávají prakticky neměnné ve vztahu např. k hodnotě majetku či výši povinnosti, o něž se spor vede.

V neposlední řadě soudní poplatky nejsou jediné náklady stran na vedení sporu. Mohou se přidat náklady na právní zastoupení, časová zátěž, aj. Volba mediačního řízení by měla být volbou

dobrovolnou. Zúčastnění by si měli sami rozhodnout, zda tato cesta je pro ně výhodná i ekonomicky, či nikoliv.

Z naznačených nákladových relací rovněž vyplývá, že náklady pro stát (respektive ztráta z nevybraných, resp. vrácených SOP) by se ročně pohybovaly kolem 35,5 milionu, maximálně snad

do 40 milionů korun. Naproti tomu náklady na soudní řízení 10 % všech sporů by se pohybovaly

o dva řády výše, tzn. v miliardách Kč. Výše těchto nákladů je odvozována od průměrného platu

soudce, nákladů režijních, které tvoří 40 % nákladů personálních (dle metodiky RIA), dále z odhadnuté pracovní doby na 1 případ (0,2 hod/den).

Výši soudních poplatků spojených s mediací tento zákon a tedy ani tato analýza neřeší. Bude určena zvláštním právním předpisem.

Zákon vyvolá následující náklady:

1. Náklady stran sporu

Mediační řízení bude zatíženo náklady, které zahrnují zejména odměnu mediátora. Bude proto zapotřebí zvolit takové varianty soudních poplatků, aby řešení prostřednictvím mediačního

řízení bylo pro strany sporu výhodnější než soudní řízení. Zde je možno uvažovat o vrácení celého

nebo části soudního poplatku v případě ukončení řízení schválením mediační dohody resp. smírem.

37

V případě občanskoprávních sporů a zejména sporů rodinných musí být mediační řízení především finančně dostupné všem stranám sporu.

Náklady mediace nepřevýší přínosy mediačního řízení, tzn. zejména finanční úsporu ve srovnání se soudním řízením a mimoekonomické přínosy mediačního řízení, a to přínosy jak u stran sporu, tak přínosy státu.

2. Náklady mediátorů

U mediátorů zákon vyvolá především náklady „vstupu do odvětví“, těmi jsou zejména:

- náklady na získání, udržení a zvyšování potřebné kvalifikace a na vykonání předepsaných zkoušek,

- podle zvolených variant mohou být mediátoři též zatíženi náklady na získání registrace,

- náklady na případné pojištění profesní odpovědnosti.

Mediátoři mohou vynaložit cca 150 tis. Kč investičních nákladů na zavedení praxe. Při

samotném výkonu mediace je možné odhadovat roční provozní náklady mediátorů na 800 tis. Kč

až 1 mil. Kč ročně.

3. Náklady státu

Státu vzniknou náklady ve výši podle zvolených variant. Budou se odvíjet od nákladů zejména na:

- vedení registru mediátorů,
- akreditace vzdělávacích zařízení mediátorů, examinátorů nebo zkoušek,
- dohled nad vzděláváním mediátorů (tvorba a realizace akreditovaných zkoušek, event. studijních plánů, aj.),
- náklady na úhradu odměn mediátorům v případech, kdy stranám sporu bude soudem nařízena první schůzka u mediátora (podrobněji viz jednotlivé varianty).

Krátké vysvětlení vyčíslení nákladů uvádíme u rozborů jednotlivých návrhů řešení.

IV. Návrh řešení

1. Rozsah úpravy

Ad II./1a - úprava mimosoudní i soudní mediace, úprava veškeré mediační činnosti či její části

Většina dotázaných subjektů preferuje omezit rozsah právní úpravy jen na činnost registrovaného (tj. kvalifikovaného) mediátora. Zákon by však neměl znemožnit jiným osobám činnost spadající do oblasti mediačních technik.

Porovnání jednotlivých variant:

Varianta I.

Obsahuje nejširší působnost zákona. To znamená úpravu postavení registrovaného mediátora, soudní mediaci a mimosoudní mediaci. Působnost zákona by tu byla zbytečně široká,

což by zákon komplikovalo, a úprava by zasahovala i do oblastí, které není třeba právně regulovat.

38

Varianta II.

Je oproti variantě I. zúžena pouze na úpravu činnosti registrovaného mediátora tj. na vznik jeho oprávnění vykonávat činnost, na zánik a změnu s tím, že se neupravují pravidla pro mimosoudní a soudní mediaci.

Varianta III.

Tato varianta je vlastně zahrnuta ve variantě I., přičemž právě oblast mimosoudních mediací je zbytečně právně regulovat.

Varianta IV.

Tato varianta je vlastně zahrnuta ve variantě II., která obsahuje širší vymezení mediace.

Avšak název „soudní mediace“ není výstižný. Je dostatečně zřejmé, že mediátor registrovaný Ministerstvem spravedlnosti nebude zřízen za účelem „náhrady“ soudních řízení.

Vzhledem k cílům, jež návrh regulace sleduje, je zřejmé, že nejsnáze a nejehospodárněji budou naplněny použitím Varianty II. Čím širší bude působnost zákona, tím větší bude okruh dotčených subjektů a jejich činností. Je však žádoucí, aby mediační činnost, která by měla vlastně

nahradit soudní řízení, byla vykonávána registrovanými, tedy kvalifikovanými mediátory.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že zákon by měl upravovat jen činnost registrovaného mediátora.

Ad II./1b - předmět mediace

Konzultující subjekty se přiklánějí k širšímu vymezení předmětu mediace. Více než polovina

odpovědí vyjadřuje názor, že by mediace měla být aplikovatelná v oblasti věcí rodinných, ale též ve věcech občanskoprávních, rodinných, pracovních či obchodních (varianta II.). Menší část odpovědí konzultujících subjektů nadto preferuje použitelnost mediace také ve správních věcech, v nichž lze věc řešit smírem či dohodou.

Předmět mediace by měl být vymezen tak, aby bylo možné mediaci využít u co nejširšího spektra netrestních sporů a tím dosáhnout co nejvyšších přínosů regulace. Proto je možné vnímat

rozšíření předmětu mediace ve správních věcech nejen jako přijatelnou, ale i jako přínosnou. Z tabulky na str. 12 vyplývá, že v roce 2007 činil počet pravomocných soudních rozhodnutí ve sporech, jež by se mohly stát předmětem mediace, 471 572. Kdyby se desetina z nich řešila mediací, bylo by to zhruba 47 tisíc sporů.

Podle varianty č. I by se předmětem mediace staly pouze spory rodinné, jejichž počet by dosahoval téměř 170 tisíc, tj. zhruba 36 procent. Téměř dvě třetiny z celkového počtu sporů by tak byly z možnosti řešení mediací vyloučeny. Celkové efekty nového zákona by se tím výrazně snížily.

Varianta III. prakticky rozšiřuje variantu II. o správní spory. Ty jsou ovšem pro mediaci zároveň skupinou sporů nejvíce diskutabilní. U nedodržení předepsaných postupů lze jen těžko

hledat kompromisní dohody.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že předmětem mediace by měly být zejména věci občanskoprávní, rodinné, pracovní a obchodní. V rámci ekonomického hlediska

39

co možná nejvyššího využití přínosů mediace se doporučuje zvážit rozšíření mediace v netrestních

věcech i na spory správní (varianta č. III) v případech, kdy lze věc řešit smírem nebo dohodou.

2. Definice pojmů

Ad II./2a - mediátor

Většina konzultujících subjektů se ve svých odpovědích přiklání k některé z forem zápisu do registru mediátorů. Účelným se v tomto případě jeví princip konstitutivního zápisu do registru spolu

s přísně nastavenými vstupními parametry, aby registrovaný mediátor poskytoval záruku kvalitního

a profesionálního řešení všech sporů. Zřetelné stanovisko vyjádřila Soudcovská unie spolu s Unii

státních zástupců; oba tyto konzultující subjekty považují za dostačující udělení akreditace vzdělávacím zařízením autorizovaným Ministerstvem spravedlnosti.

Varianta I. bude problematická v případě, že nebude zvolena varianta povinného vzdělávání nebo povinného vzdělávání v akreditovaných zařízeních. Varianta II. celou věc komplikuje tím, že

není jasné, zda se mediátor stane mediátorem po udělení povolení nebo po zápisu do registru.

V dalších otázkách se doporučuje, aby mediátoři byli vedeni v registru mediátorů spravovaném MSp (k čemuž se přiklání i většina konzultovaných subjektů). Rovněž např. v bodě

9. Mediátor se většina konzultovaných subjektů shoduje v názoru, že dostačující podmínkou pro

výkon činnosti mediátora je zápis v registru mediátorů. Tento zápis je ovšem podmíněn splněním

řady zákonných podmínek. Ze všech nabízených řešení je proto zápis v jednotném registru Ministerstva spravedlnosti s vyznačením jejich odbornosti a výsledků praxe, řešením nejjednodušším, nejjasnějším, nejekonomičtějším a nejefektivnějším, které přitom zajišťuje i dostatečnou kontrolu MSp nad mediátory.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. III, že mediátorem se rozumí fyzická osoba, která byla zapsána Ministerstvem spravedlnosti do registru.

Ad II. 2b - rodinné spory

Většina konzultujících subjektů se přiklání k širší působnosti mediátorů v oblasti rodinných sporů, zejména pak ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte, jakož i styku s nezletilým. Česká

advokátní komora však vyjádřila přesvědčení, že primárním těžištěm právní úpravy (a činnosti)

registrovaného mediátora by měla být participace na řešení obchodněprávních a občanskoprávních

sporů. Považuje za vhodné, aby se rodinným sporům věnovali specializovaní rodinní mediátoři,

příčemž rozsah definice rodinných sporů by měl být co nejširší, aby zahrnul všechny případy, které

se v praxi mohou vyskytnout. Unie státních zástupců naproti tomu spatřuje těžiště působnosti mediátorů především v rodinných sporech ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte.

Z podobných důvodů, jako v případě bodu 1b), by měl být také v tomto případě zvolen co nejširší okruh sporů zahrnutých do definice rodinných sporů, nikoliv pouze sporů souvisejících

s výchovou a výživou nezletilých a stykem s nimi, jak navrhuje varianta I. Ještě užší definici nabízí

varianta III. Přijetí takové definice znamená, že např. rozvod manželství, který by bylo možné jinak

zahrnout pod definici „rodinné spory“, nebude možno zahrnout pod tuto definici, ale bude zahrnut

pod ostatní občanskoprávní spory.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu I., že rodinnými spory se rozumí spory ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte a styku s nezletilým.

40

Ad II./3 - mediace dobrovolná či povinná

Většina konzultujících subjektů se vyjadřuje pro dobrovolnost mediace. Lze si totiž jen obtížně představit, že by stranám sporu bylo nařízeno, aby se pokusily uzavřít smír. Unie státních

zástupců však zcela nařízenou mediaci nevylučuje. Soudcovská unie zastává názor, že by bylo možno zavést povinnou mediaci v případech, kdy strany nenavrhnou schválení dohody ve věcech

výchovy a výživy nezletilého dítěte či styku s nezletilým.

Aby bylo dosaženo stanovených cílů regulace, považuje se za vhodné a potřebné, aby mediace byla v principu dobrovolná. V některých zvláštních případech bude ale naopak dobrovolný přístup k mediaci pro postoj stran sporu prakticky nemožný. To se týká nejvíce rodinných sporů. V těchto případech je však mediace obzvláště žádoucí, neboť zejména v péči

o nezletilé děti by měly strany sporu v zájmu dítěte postupovat na základě vzájemné dohody, nikoliv

rozhodnutí soudu, který často vede k frustraci a k neplnění podmínek a povinností jednou (poraženou) stranou. V těchto případech se doporučuje soudu umožnit, aby mediací nařídil. Varianty II. a III. kolidují se zásadou dobrovolnosti mediace.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že mediace by měla být dobrovolná, s doplněním, že ve zvláštních případech může soud mediací (resp. první schůzku u mediátora) nařídít.

Ad II./4 - mediační proces

Ve svých odpovědích se konzultující subjekty jednomyslně vyjádřily pro to, aby připravovaný zákon obsahoval pouze základní zásady řízení, zahájení a ukončení mediačního řízení. Mediace je totiž proces víceméně neformální, který se naprosto odlišuje od soudního nebo

jakéhokoli jiného řízení a nelze jej proto příliš detailně upravit (s výjimkou zahájení mediace a jejího skončení).

Pokud by zákon podrobně upravoval podmínky procesu, jak se navrhuje ve variantě I., hrozilo by, že řada mediací nedospěje k dohodě nebo dohodu soud neschválí pro formální porušení

zákona. Jinou možností je, že by se tato porušení „kamuflovala“, zatajovala nebo tiše tolerovala.

To by vedlo k marně vynaloženým nákladům, snižovalo by to celkovou účinnost zákona o mediaci

a také by tato praxe snižovala celkový respekt jak k právu, tak i mediaci samotné. Podrobná úprava by v tomto případě byla vlastně překážkou.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že zákon upravuje jen základní zásady řízení, zahájení a ukončení mediačního řízení.

Ad II./5 - účinky mediace

Jednomyslně se konzultující subjekty vyjádřily v tom smyslu, že by zahájení mediačního řízení mělo mít vliv na stavení lhůt. Zahájení mediace by mělo mít vliv především na běh promlčecí

lhůty. Vzhledem k tomu, že mediace může probíhat pouze se souhlasem všech stran sporu, není

stavení promlčecí lhůty jakožto důsledek zahájení mediace na překážku, neboť dává prostor stranám sporu jejich spor vyřešit smírně. Ke stavení promlčecí doby a lhůt pro zánik práva nás také

u mediací s přeshraničním prvkem zavazuje výše zmíněná směrnice.

41

Některé úspěšně zahájené a probíhající mediace by mohly skončit neúspěšně v důsledku běžících promlčecích lhůt, které by se v tomto případě projevovaly jako zátěž. Tedy v podstatě z formálních důvodů by takové mediační dohody nemohl schválit soud. Důvody pro doporučení

varianty I. jsou tedy podobné, jako v případě bodu 4. Mediační proces.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že zahájení mediačního řízení má vliv na stavení lhůt.

Ad II./6 – vztah mediace k soudnímu řízení

Většina konzultujících subjektů považuje za vhodné, aby soudní řízení po zahájení mediace bylo přerušeno. Toto přerušování lze považovat za přirozený následek skutečnosti, že strany sporu se

pokusí vyřešit jejich spor smírně. Necelá polovina dotázaných se v případech rodinné mediace

vyslovila pro to, aby strana, která se bezdůvodně odmítne účastnit nařízené první schůzky mediace,

měla povinnost hradit náklady řízení.

Odročení jednání, jak je navrhuje varianta II., by vyvolávalo časový tlak na strany sporu i mediátora a snižovalo by kvalitu dosažené mediační dohody.

Variantu III. nelze považovat v tomto bodě za relevantní. Je komentována až dále v souvislosti s náklady řízení.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že soudní řízení by bylo po zahájení mediace přerušeno.

Ad II./7 - výběr mediátora

Ve všech odpovědích se konzultující subjekty přiklánějí k tomu, aby si strany sporu mohly zvolit mediátora samy. Výběr mediátora by měl být zásadně ponechán na vůli stran sporu, neboť

důvěra v mediátora je nezbytný předpoklad pro úspěch mediace. Soudcovská unie a Česká advokátní komora nicméně připouštějí také možnost, že by mediátora mohl určit soud, pokud strany

sporu budou mít vůli pokusit se o řešení sporu prostřednictvím mediace, avšak nebudou schopny se

domluvit na osobě mediátora.

Konzistentní s principem dobrovolnosti mediace, jehož výhodnost byla zdůvodněna výše, je z navrhovaných řešení varianta I. Pokud se však v dalších otázkách navrhuje možnost, že by soud

v některých případech mediaci mohl nařídít, pak by měl mít i možnost určit mediátora, pokud se

strany na něm nedohodnou, jak nabízí varianta II. Nejvhodnější tedy se jeví kombinace obou variant.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že strany si volí mediátora samy.

Doporučuje se však zároveň doplnit tuto variantu ustanovením, že soud může určit mediátora, pokud se strany na osobě mediátora nedohodnou (je-li zahájeno soudní řízení).

Ad II./8 - vykonatelnost mediační dohody

Téměř jednoznačně vyznívají odpovědi konzultujících subjektů ve prospěch schválení mediační dohody soudem ve formě smíru, jakožto podmínky její vykonatelnosti. Jen Unie státních

42

zástupců se vyslovila pro vykonatelnost mediační dohody ze zákona. Přímá vykonatelnost mediační

dohody se však nejeví jako příliš vhodné řešení, neboť mediátor nebude v obdobném postavení jako

notář, který může provést notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Soudcovská unie uvádí jako

alternativu možnost podmínit vykonatelnost mediační dohody notářským zápisem.

Podmínka schválení mediační dohody soudem podle varianty II. dává soudu možnost kontroly nad touto dohodou, zejména nad možnostmi obou stran dohodu splnit, také kontrolu nad

„spravedlností“ této dohody a v neposlední řadě nad shodou této dohody s platnými právními předpisy. Svým schválením zároveň dodává platnosti dohody významnou autoritu. Schválení dohody soudem je považováno za nezbytné zvláště v těch případech, kdy soud mediaci nařídí, a v případech, kdy soud mediátora určí.

Nevýhodou tohoto řešení je, že schválení mediační dohody soudem vyvolá dodatečné

náklady na straně soudu (státu), např. na prostudování dohody, přípravy rozhodnutí, vyhotovení a odeslání rozhodnutí, apod. a prodlouží vedení sporu. Odhady provedené podle dříve použité metodiky (přepočítáno na pracovní dobu soudce - 1 den - včetně režijních nákladů) se pohybují kolem

200 mil. Kč (při úvaze o 42 000 úspěšných mediacích) ročně.

Proto je zapotřebí zvážit, zda přínosy soudního schválení mediační dohody převáží tyto náklady. Jednou z variant by pak mohlo být schválení dohody soudem jen u těch mediací, které

byly soudem nařízeny, anebo zvolení varianty I., která další schválení soudem nepodmiňuje, zároveň však vylučuje následnou soudní „kontrolu“ nad dosaženou dohodou.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že podmínkou vykonatelnosti je schválení mediační dohody soudem ve formě smíru. S ohledem na ekonomické dopady při schvalování

mediačních dohod soudem doporučujeme zvážit úpravu této varianty v tom smyslu, že by soud

schvaloval mediační dohody pouze v těch případech, kdy mediační řízení soud sám nařídil.

Ad II./9 - mediátor

Všechny konzultované subjekty se shodly na nutnosti plné způsobilosti k právním úkonům a zároveň bezúhonnosti jako na primárních předpokladech pro výkon činnosti mediátora.

Názory na věkovou hranici, umožňující vykonávání tohoto povolání, se rozdělily následovně: tři z dotazovaných subjektů upřednostnily stanovení věkové hranice pro výkon činnosti

mediátora (jeden 25-28 let a dva 30 let); Soudcovská unie naopak inklinovala k tomu, aby věková

hranice stanovena nebyla; pátý subjekt se k problematice věkové hranice nevyjádřil vůbec.

Pokud jde o vzdělání budoucího mediátora, všichni dotázaní preferují vysokoškolské vzdělání, ať již bakalářské, nebo dokonce magisterské. Unie státních zástupců by byla dokonce pro

VŠ vzdělání přímo v oboru mediace. Dva z konzultujících subjektů by uznaly také kurz u vzdělávacího zařízení a zároveň vyjádřily názor, že praxe by mohla nahradit vysokoškolské vzdělání.

Valná většina konzultujících subjektů preferuje složení zkoušky u vzdělávacího zařízení akreditovaného MSp. Soudcovská unie nevylučuje ani možnost složení zkoušky u JA, bude-li akreditována MSp. Dva z konzultujících subjektů však zcela neodmítají ani možnost uznání praxe

místo zkoušky.

43

Otázka, zda má být činnost mediátora podmíněna složením slibu ministru spravedlnosti, zůstala v jednom případě nezodpovězena, další dva z dotazovaných odpověděli kladně a zbývající

respondenti (Asociace mediátorů ČR a Unie SZ) nepovažují složení slibu za nutnou podmínku.

Všechny konzultující subjekty souhlasí s tím, aby mediátoři v rodinných sporech splňovali speciální podmínky, kterými jsou: specializované vzdělání, zápis v seznamu mediátorů, účast na

mediacích a praxe. Tři z dotázaných subjektů (Soudcovská unie, Unie státních zástupců a Česká

advokátní komora) se nadto vyslovily pro zavedení specializované zkoušky jakožto podmínky pro

výkon funkce mediátora v rodinných sporech.

Většina konzultujících subjektů se domnívá, že by neměl existovat správní poplatek za zápis. Další dva se k této problematice vůbec nevyjádřily. Na tom, že zápis do seznamu mediátorů

je dostačující podmínkou pro výkon činnosti mediátora, se shodla většina dotázaných.

Možným postihem mediátora by mělo být hlavně pozastavení činnosti a výmaz z registru MSp (kladně odpověděli všichni, jeden z dotazovaných upřesnil, že výmaz z registru by měl být

„při zásadnějším pochybení“); jeden z respondentů by se přikláněl i k odejmutí povolení a následnému výmazu z registru MSp.

Dva respondenti si myslí, že činnost mediátora by měla být vedena jako živnost. (Asociace mediátorů přiložila vyjádření Ministerstva průmyslu a obchodu, kde pro činnost mediátora v netrestních věcech přichází v úvahu živnost volná s předmětem podnikání - „Poradenská činnost

v oblasti společenských věd a rozvoje osobnosti“.) Česká advokátní komora předpokládá, že činnost regulovaného mediátora bude podnikáním podle § 2 odst. 2 písm. c) obchodního zákoníku,

tj. podnikáním na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního právního předpisu

(zákona o mediaci). Ostatní druhy mediací nechť zůstanou v režimu živnostenského zákona. Soudcovská Unie se domnívá, že tato činnost má být naopak brána jako svobodné povolání, stejně

jako u advokátů. Rovněž Unie státních zástupců by činnost mediátorů nevedla jako živnost.

Kvalifikace mediátorů by měla být zajištěna tak, aby mediátoři dokázali splnit požadavky co nejefektivnějším způsobem vzhledem k vlastním nákladům (na vlastní vzdělávání, tj. dosažení, zvyšování a udržování kvalifikace), i vzhledem k nákladům státu (dohled nad vzděláváním mediátorů).

Nejefektivnějšího získání potřebného vzdělání bude dosahováno při dostatečné konkurenci vzdělávacích institucí, které samy na volném trhu vytvoří potřebnou nabídku vzdělávacích programů za konkurenceschopné ceny. Pokud by bylo nutné vzdělávací instituce akreditovat, vyvolávalo by to dodatečné náklady státu (MSp) na dohled nad vzdělávacími programy, vzdělávajícími institucemi a na průběh vzdělávání.

Doporučuje se neregulovat síť vzdělávacích institucí (dostupnost vzdělávání mediátorů) akreditacemi nebo alespoň neomezovat počet akreditovaných vzdělávacích institucí a umožnit každému, kdo o to požádá a splní podmínky stanovené zákonem, akreditaci získat.

Z konzultací s Asociací mediátorů ČR vyplynulo, že odbornou zkoušku mediátorů praktickou, ústní a písemnou lze zkomponovat a ověřit v poměrně krátkém čase. Zkušenosti a odborné zázemí lze čerpat z dosavadní vzdělávací činnosti pro mediátory (z pořádání odborných

kurzů, průzkumů, apod.). Takový postup by tedy mj. dovoloval složit zkoušku bez předchozího vysokoškolského vzdělávání v kurzech či specializovaných vzdělávacích programech (které ovšem

zatím na úrovni vysokých škol neexistují). Bylo by tedy možné upustit od zákonného požadavku na

44

minimální formální vzdělání mediátorů a odpadla by potřeba udělování zvláštního odpuštění vzdělání na základě praxe. Ovšem chce-li stát zaručit kvalitu mediací a kvalitní činnost mediátorů,

je třeba zvážit i variantu, která bude zahrnovat i povinnost jistého minimálního vzdělání v rámci

akreditovaného vzdělávacího zařízení.

Otázka věkové hranice mediátorů je velmi citlivá. Přesto je navrhováno ji v zákoně nestanovovat. V případě, že by byla zvolena varianta minimálního VŠ vzdělání, případně uznání

praxe, řeší se do značné míry sama. Pokud by tato varianta zvolena nebyla (což je doporučováno),

a potřeba uzákonit minimální dosažený věk by byla jinak dostatečně zdůvodněna (což zatím není),

navrhuje se použít věkovou hranici již v některých právních úpravách zakotvenou a v praxi zažitou

a nezavádět věkovou hranici novou; např. věkovou hranici 30 let shodnou s věkovou hranicí pro

výkon soudce, nebo věkovou hranici 21 let shodnou s věkovou hranicí získání pasivního volebního

práva, apod.

Případný správní poplatek za zápis do registru mediátorů by se v relaci k výše odhadovaným nákladům pro stát mohl pohybovat okolo 2000,- Kč (při hypotetickém předpokladu

300 zápisů v průměru ročně). Tento poplatek by mohl být již zahrnut do ceny vzdělávání (kurzů pro

mediátory) pořádaných vzdělávacími institucemi a jimi také fakticky hrazen. Jinou možností je

hradit tento poplatek při zápisu ke specializované zkoušce.

Navrhuje se rovněž složení zkoušky a zápis do registru mediátorů potvrdit osvědčením MSp, jež by bylo ze zákona veřejnou listinou prokazující splnění kvalifikačních předpokladů mediátora.

Strany sporu by měly právo toto osvědčení od zvoleného mediátora požadovat.

U otázky, zda mediátor by měl být živností, je doporučováno přiklonit se k variantě, že nikoliv, a že činnost mediátora by měla být upravena zvláštním předpisem, např. tímto zákonem.

V otázce postihů se doporučuje přijmout variantu jediné formy postihu, a tou je výmaz z registru mediátorů. Je-li mediátor vymazán z registru, automaticky je mu znemožněno vykonávání

činnosti podle tohoto zákona. Zároveň jsou jasně dány podmínky, za kterých může být do registru

opět zapsán.

Vicestupňový postih, který v podstatě navrhuje varianta „pozastavení činnosti“, vyvolává nutnost další regulace, tj. určit závažnost prohřešků, lhůty, na jak dlouho lze činnost pozastavit,

podmínek, za kterých lze činnost obnovit, atd. Otázkou je, zda pozastavení činnosti je lhůtou k odstranění nedostatku, nebo kázeňským opatřením za prohřešek? Každá nadbytečná regulace

vyvolává další regulaci a další náklady.

Závěr: Doporučuje se přijmout tato kritéria, která by měla splňovat osoba, jež se chce stát

mediátorem:

- způsobilost k právním úkonům

- bezúhonnost

- složení zkoušky buď před autorizovanou komisí MSp nebo u akreditovaného vzdělávacího zařízení

- hrazení správního poplatku za složení, příp. obnovení zkoušky
- zápis v registru mediátorů a získání osvědčení

Postihy:

- výmaz z registru.

45

Činnost mediátora by měla být upravena zvláštním zákonem, např. tímto zákonem.

Ad II./10 - odpovědnost za škodu

Všichni dotázaní se vyjádřili, že odpovědnost za škodu způsobenou mediací by se měla řídit obecnou úpravou odpovědnosti za škodu dle občanského a obchodního zákoníku.

Odpovědnost za škodu je dostatečně upravena obecnými předpisy. Jelikož není konkrétní představa, jaké zvláštní škody může mediátor svou činností způsobit, nepovažuje se za účelné koncipovat zvláštní předpisy v tomto směru, jak předpokládá varianta I.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že odpovědnost za škodu způsobenou mediací se řídí obecnou úpravou odpovědnosti za škodu.

Ad II./11 - pojištění

Pro povinné pojištění se vyslovili tři respondenti, neboť se domnívají, že povinné pojištění profesní odpovědnosti zaručí klientům mediátora potřebnou ochranu v případě způsobení škody. Tři

z respondentů naopak preferovali pojištění dobrovolné.

Povinné pojištění odpovědnosti za škodu podle varianty I. by nijak nezabezpečovalo strany sporu. Mediace je dobrovolný proces a jeho výsledkem je ujednání, s kterým souhlasí obě strany

a svůj souhlas vyjádří svým podpisem. Z tohoto důvodu nelze v pojištění mediátorů spatřovat garanci proti ztrátě či finanční, majetkové nebo jiné újmě. Naopak, proti němu hovoří zvýšené náklady mediátorů na výkon činnosti.

Závěr: S ohledem na ekonomické důvody se doporučuje přijmout variantu č. II, dobrovolné pojištění profesní odpovědnosti.

12. Evidence mediátorů

Ad II./12a - forma evidence

Dva z dotazovaných subjektů se přiklání k možnosti evidence v některém z registrů rozčleněných dle specializace. Tři pak preferují evidenci v jednotném registru (příp. s uvedením

specializace). Česká advokátní komora, která se přiklání k evidenci mediátorů v jednotném registru,

však nevyklučuje ani existenci specializovaného registru rodinných mediátorů, neboť jejich postavení je dáno určitými specifiky rodinných sporů.

Pokud bude mít MSp dohled nad vzděláváním a činností mediátorů, je jejich evidence nutná. Přijetím varianty I. by vznikla nepřehledná situace o mediátorech. Evidence ve více registrech (varianta III.) by byla zase organizačně složitější a pracnější, navíc by docházelo k duplicitním záznamům v evidenci u mediátorů, kteří by měli více specializací.

Nad rámec nabízených variant řešení se navrhuje uspořádat registr tak, aby byl přehledný a informačně hodnotný pro strany sporu, které budou, jak je předpokládáno, do mediačního řízení

vstupovat v principu dobrovolně a mediátora si samy volit. Registr by tedy měl být veřejně přístupný (např. prostřednictvím webových stránek MSp) a měl by obsahovat:

- jméno, věk (rok narození) a místo působení mediátora,

46

- dosažené formální vzdělání,
- specializaci pro medializaci a datum udělení osvědčení,
- dosavadní praxi,

- počet ukončených mediačních řízení / z toho úspěšných (např. vyjádřeno procentem). Registr by měl být pravidelně aktualizován. Údaje o změnách v registru (nejčastěji by se zřejmě týkaly počtu ukončených mediačních řízení) by povinně poskytovali sami mediátoři, kromě

specializace a data udělení osvědčení (poskytne jednorázově MSp).

Vedením registru by bylo pověřeno MSp. Nebylo by nutné kvůli tomu zřizovat nové pracovní místo. Náklady na zřízení registru nepřekročí 20 tis. Kč, náklady na jeho správu za rok se budou

pohybovat do 50 tis. Kč (uvažuje se o rozsahu max. 100 pracovních hodin ročně).

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že mediátoři budou evidováni v jednotném registru. Nad rámec této varianty ještě doporučujeme, aby byla u jednotlivých

mediátorů vždy uvedena jejich specializace s vyčleněním mediátorů specializovaných na rodinné spory.

Ad II./12b - délka evidence

Většina konzultujících subjektů se přiklání k zápisu mediátorů do registru na dobu neurčitou. Jeden z nich pak vyjádřil přesvědčení, že pro zápis mediátora do registru pouze na dobu určitou

není opodstatnění, neboť kontrola „kvality“ mediátora může probíhat jiným způsobem než opětovným zkoumáním podmínek pro zápis po uplynutí určité doby.

V případě přijetí doporučené varianty v bodu 12a) o povinnosti aktualizovat informace zveřejněné v registru, dojde k určité „samoregulaci“ – z aktualizací bude zřejmé, který z mediátorů

aktivně vykonává praxi, doplňuje si vzdělání, apod. Návrh řešení lze doplnit ještě např. tak, že zápis, který by nebyl aktualizován (např. tím, že mediátor nebude poskytovat informace nutné pro

vedení registru) po určitou dobu (např. 5 let), bude přeřazen do skupiny registrovaných, ale neaktivních mediátorů (aktualizací zápisu se mediátor automaticky do registru „vrátí“).

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že mediátoři budou zapisováni do registru na dobu neurčitou.

13. Vzdělávání mediátorů

Ad II./13a - poskytovatel vzdělávání

Je nezbytné zajistit maximální kvalitu odborné připravenosti registrovaných mediátorů, což předpokládá složení odborné zkoušky, která bude prokazovat znalosti v příslušných oblastech s tím,

že garantem této zkoušky bude MSp. Pro aplikační praxi přichází v úvahu více modelů zajištění

tohoto požadavku, přičemž v rámci konzultací by bylo možné doporučit dva základní modely, a to

zajištění zkoušky prostřednictvím systému akreditovaných vzdělávacích institucí, anebo prostřednictvím MSp.

Většina konzultujících subjektů souhlasí s tím, že vzdělávání mediátorů by měla zajišťovat vzdělávací zařízení akreditovaná MSp, případně (nebo zároveň) preferují vysoké školy a vzdělávání

v rámci specializovaného programu, či formou postgraduálního studia. Dva subjekty se přiklání

47

v otázce zajišťování vzdělání také k Justiční akademii. V úvahu zde tedy připadají prakticky všechny varianty, které umožňují státu vykonávat kontrolu nad kvalitou školících zařízení.

S ohledem na doporučení v rámci proběhlých konzultací nebylo zcela jednoznačně možné

upřednostnit předložené řešení bez rozhodnutí otázky, zda je účelná existence akreditovaných vzdělávacích institucí, či ponechání přípravy a vzdělávání volnému trhu. Nelze připustit variantu,

že by zkoušky byly realizovány MSp a zároveň existoval systém akreditovaných vzdělávacích institucí.

Závěr: V případě, že bude zvolena varianta povinného vzdělávání, je nezbytné zajistit systém odpovídajících akreditovaných vzdělávacích institucí. Ve všech případech je však nezbytné zajistit příslušnou kvalitu předmětné zkoušky a dozor MSp nad jejím obsahem a způsobem skládání. Uvedené skutečnosti odpovídají vymezení variant č. I a č. III .

Ad II./13b - náplň vzdělávání

Většina dotázaných se domnívá, že náplň vzdělávání mediátorů by měla zahrnovat všechny uvedené možnosti. Základní kurz by byl určen pro adepty, kteří nedisponují žádnými znalostmi

potřebnými pro výkon činnosti mediátora. Rozdílový kurz by byl určen pro zájemce, kteří již některými znalostmi disponují. Zvláštní kurz pro mediátory v rodinných sporech je opodstatněn

odlišností problematiky rodinných sporů. Další vzdělávání mediátorů by bylo vhodné koncipovat

pouze na bázi dobrovolnosti, neboť má být odpovědností každého mediátora udržovat si potřebné

znalosti a nabývat nové. Asociace mediátorů ČR považuje za dostačující základní kurz spolu s kurzem mediace v rodinných sporech, který je zaměřen na specifika krize rodiny, dítěte, psychologické aspekty a právní rámec, jež rozvod či rozpad rodiny provázejí. Asociace manželských a rodinných poradců a Unie státních zástupců se přiklání k možnosti koncipovat

posuzovanou problematiku formou dalšího vzdělávání mediátorů.

Náplň vzdělávání by v souladu s navrženou variantou v bodě 13a) zůstávala v kompetenci vzdělávacích institucí. Tím, že by MSp předepisovalo zkoušku, by do značné míry základní osnovu

studijní náplně také určovalo. Dále by MSp plnilo funkci metodickou, konzultační a doporučující

směrem ke vzdělávacím institucím. Tato činnost by byla MSp vykonávána v rámci dozoru nad vzděláváním mediátorů podle bodu 9. Mediátor. Další vzdělávání mediátorů by záviselo na nich

samotných. O jejich aktivitách by byly vedeny záznamy v registru mediátorů vedeného MSp.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I v kombinaci s variantou č. III, že vzdělávání mediátorů probíhá formou základního kurzu a formou specializovaných kurzů

pro mediátory v rodinných sporech. Vzhledem k tomu, že podle zmíněné koncepce jednoho

registru s uvedením oboru, ve kterém bude mediátor vykonávat svou činnost (a dalšími údaji)

a vzhledem k požadavku odborné zkoušky pro jednotlivé obory, by mělo probíhat vzdělávání všech mediátorů ve všech oborech.

14. Odměna mediátora a náklady mediace

Ad II./14a - odměna mediátora obecně (v jiných než rodinných sporech)

Zde jednoznačně převládá názor, aby v jiných než rodinných sporech náklady mediace a odměnu mediátora hradily strany sporu, jak je navrhováno ve variantě I. Pouze stanovisko soudců

souhlasí i s dalšími navrhovanými variantami, a to možným osvobozením jak od soudních poplatků

tak i využitím bezplatné právní pomoci podle varianty II.

Nejlépe myšlenku vystihuje komentář České advokátní komory, který konstatuje, že bude-li mediátor jakožto soukromá osoba poskytovat stranám sporu své služby v rámci svého podnikání, je

logické, že jeho odměnu budou hradit příjemci jeho služeb, tj. strany sporu.

Doporučuje se přiklonit se k řešení, podle kterého by obecně náklady mediace měly hradit strany sporu. Jak vyplývá z analýzy předcházejících variant, i pro strany sporu je mediace zpravidla ekonomicky výhodnějším řešením ve srovnání se soudním řízením.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. I, že náklady mediace a odměnu mediátora hradí strany sporu.

Ad II./14b - odměna mediátora v rodinných sporech

Asociace mediátorů ČR souhlasí s variantou, aby stát hradil 1. schůzku, je-li nařízena soudem či navrhnou-li ji strany v soudním řízení. Další mediaci hradí strany. Jsou i pro následující

možnost, že stát hradí 1. schůzku, avšak další náklady hradí stát jen za předpokladu, že účastníci

byli osvobozeni od soudních poplatků.

K možnosti, aby stát hradil 1. schůzku, je-li nařízena soudem či navrhnou-li ji strany v soudním řízení, se přiklání též Česká advokátní komora a Asociace manželských a rodinných

poradců. Za předpokladu, že strany uzavřou mediační dohodu, kterou soud schválí jako smír, hradil

by veškeré náklady spojené s mediací stát.

V případě rodinných mediací, kde je větší zájem státu na mimosoudním vyřešení sporu (jakožto vhodnější formy řešení tohoto druhu sporů) by se měla projevit minimálně participace

státu na hrazení nákladů mediace. Pokud budou strany rodinného sporu schopny uzavřít smír, bylo

by vhodné, aby odměnu mediátora hradil stát – mediace pak bude mít pro strany sporu zdravý motivující faktor. Tady však poukazuje Asociace mediátorů na určitou kontraproduktivnost, kdy by

zde mohlo být nebezpečí tlaku na strany, aby se ve všem dohodly.

Soudci kromě hrazení nákladů stranami i v případě rodinné mediace navrhuji ještě další možnost: že by stát hradil vše u rodinných věcí s tím, že strany složí zálohu a v případě dohody se

jim záloha vrátí. V případě, že k dohodě nedojde, zaplatí strany vše, pokud nebudou osvobozeny

od soudních poplatků.

Unie státních zástupců i zde preferuje hrazení nákladů stranami sporu.

V tomto případě se vždy bude jednat o náklady státu a o volbu, jak vysoké mohou být, ať už tyto výdaje poplynou prostřednictvím hrazení odměny mediátorů soudem, nebo prostřednictvím

zvláštní účelově poskytované sociální dávky, či jinou cestou. Z ekonomického hlediska se nedoporučuje hledat variantu nejúspornější (pro stát), ale takovou, která by jednak finančně zpřístupnila mediaci všem stranám sporu, tedy i sociálně slabým, jednak motivovala tyto strany

k uzavření dohody (úspěšnému uzavření mediace), a jednak aby zároveň nedocházelo ke zneužívání

možnosti hrazení nákladů mediace státem, např. fingoáním mediačního řízení s cílem dosáhnout

lepší pozice při následném soudním řízení po „neúspěšné“ mediaci.

49

Efektivnost působení zákona v tomto případě neznámá působení za minimálních nebo nulových nákladů, ale za optimálních nákladů utracených správným směrem. Pravidla financování

mediace (a dále vrácení poplatků) tedy nesmějí vytvářet tlak na strany sporu, aby mediaci volily,

ani aby ji úspěšně uzavřely dohodou nikoli proto, že je dohoda správná a pro obě strany výhodná,

ale že „by to jinak moc stálo“.

Dobrovolnou volbu mediačního řízení může stát motivovat úhradou první schůzky s mediátorem, aby tak pomohl překonat případné bariéry (nedůvěra k mediačnímu řízení, obavy

z reakcí druhé strany sporu, aj.). Pokud soud mediaci nařídí, pak by nesměly z tohoto nařízení vyplývat stranám zvýšené náklady ve srovnání s těmi, jaké by nesly, kdyby proběhlo soudní řízení.

Proto pokud by bylo mediační řízení „dražší“ než soud (soudní poplatky), měl by stát tento rozdíl

uhradit, a to bez ohledu na výsledek mediace. Bude-li tomu naopak, lze uvážit, zda by záporný rozdíl soud stranám vrátil. Nemělo by to být nutné, neboť stranám sporu vyplynou z úspěšného

mediačního řízení úspory ve formě rychlejšího řešení sporu, nižších nákladů na různá prodlení

finančního plnění (úroky, úroky z úroků, penále, aj.), výrazného snížení psychické zátěže, apod.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu III., že stát hradí první schůzku, je-li nařízena soudem v soudním řízení, ostatní náklady mediace si hradí strany samy.

Ad II./15 - financování mediace

V otázce zajištění financování mediace se dotazované konzultující subjekty neshodují.

Česká advokátní komora konstatuje, že hrazení odměny rodinného mediátora státem je otázka rozpočtu České republiky, ze kterého je potřeba pro tyto účely vyčlenit odpovídající prostředky

(pravděpodobně v rámci rozpočtové kapitoly MSp). Asociace mediátorů navrhuje zabezpečení

všemi způsoby, podle typu klienta, někdy bude platit i klient sám (např. obchodní spory, firemní

spory apod.). Zástupce soudců doplňuje další variantu - zpoplatnění nesporného řízení ve věci péče

soudu o nezletilé a zvýšení SOP v rodinných věcech na 1.000,- Kč, včetně odvolání u všech návrhů. Asociace manželských a rodinných poradců a Unie státních zástupců souhlasí se zvýšením

SOP v rodinných věcech na 1.000,- Kč, včetně odvolání.

Z doporučených variant vyplývá, že náklady mediace v principu hradí strany sporu a ve zvláštních případech stát (jsou-li strany osvobozeny od SOP). Do financování mediace je nutno

také zahrnout vrácené SOP. Tyto náklady ponese stát. Doporučuje se přiklonit k řešení, aby spadaly do rozpočtu MSp a byly hrazeny jeho prostřednictvím. Podle dosavadních odhadů by se

tyto výdaje (roční rozpočet MSp na mediace) pohybovaly maximálně do 500 milionů korun, reálně

však budou sotva poloviční. Znovu se v této souvislosti připomíná, že úspory z mediací se pohybují

o řád výše. Nedoporučují se naopak varianty, které navrhuji částečné financování mediací prostřednictvím jiných státních organizací (např. mimořádnou sociální dávkou), to by celý systém

komplikovalo a zvyšovalo náklady na jeho fungování jak pro státní správu, tak pro strany sporu.

Závěr: Doporučuje se nepřijmout žádnou z navrhovaných variant a financování mediací v případech, kdy byly strany sporu osvobozeny od placení (soudních poplatků), začlenit do rozpočtu MSp.

Ad II./16 - kárná odpovědnost, stížnost

Dle názoru Unie státních zástupců, Asociace mediátorů a Asociace manželských a rodinných poradců by mediátor mohl být stíhán v rámci dohledu MSp nad jejich činností. Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) by přijímalo stížnosti jako podněty. Při 50

porušení povinností mediátora napomene, vyškrtne ze seznamu nebo mu odejme povolení. Navrhováno je i uložení pokuty.

Stíhání mediátora v rámci kárného řízení buď vedeného MSp nebo Komorou mediátorů, bude-li zřízena, preferují zástupci soudů.

Naopak vznik Komory mediátorů nepodporuje ČAK, neboť nevidí pro zavedení samosprávy žádný důvod – regulaci činnosti bude vykonávat ministerstvo prostřednictvím zápisu a výmazu z

registru. Pojmy kárné odpovědnosti za kárné provinění jsou typicky používány pro disciplinární

trestání jako jeden z druhů správního trestání, pod které mediátor zákonitě nespadá.

Ministerstvo

může v rámci své dozorové pravomoci toliko zkoumat, zda registrovaný mediátor splňuje podmínky pro zápis do registru a v případě, že nikoli, jej z registru vyškrtnout. Další případná pochybení mediátora jsou předmětem odpovědnosti mediátora za způsobenou škodu.

Je přehledné i jednoduché, když orgán, který vykonává dozor, dohlíží nad vzděláním a kvalifikací mediátorů a provádí zápisy do registru, rovněž provádí kárnou činnost.

Zakládání

Komory mediátorů zákonem v tomto kontextu nemá opodstatnění.

Navrhuje se rovněž zjednodušení textu zvolené varianty, neboť odnětí povolení a vyškrtnutí z registru má stejné důsledky.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II, že v rámci dohledu nad činností mediátorů přijímá MSp stížnosti jako podněty a pro porušení povinností mediátora napomene, nebo jej vyškrtne ze seznamu (registru) mediátorů.

Ad II./17 -přestupky

Postiženo jako přestupek by mělo být jak neoprávněné použití označení registrovaný mediátor, tak porušení mlčenlivosti dle Asociace mediátorů, Asociace manželských a rodinných

poradců a Unie státních zástupců. Česká advokátní komora by postihla pouze neoprávněné použití

označení, otázka povinnosti mlčenlivost by se řešila v soukromoprávním režimu. Ani jednu z uvedených variant nevybrali soudci, ti by postihli porušení dalších povinností vyplývajících ze

zákona.

Závěr: Doporučuje se přijmout souhrn variant č. I a II, že za přestupek bude považováno použití označení „registrovaný mediátor“ a porušení povinnosti mlčenlivosti.

Dále se doporučuje mezi přestupky ještě zařadit porušení zásadních povinností mediátora stanovených mu zákonem.

Ad II./18 - působnost MSp

ministerstvo by mělo vést registr mediátorů, provádět zápisy a výmazy z registru a dozírat na mediátory. Dále by mělo ministerstvo dohlížet nad školícími zařízeními a stanovit obsah zkoušek

mediátorů, uznávat praxi namísto zkoušky, nebo např. ve výjimečných případech prominout VŠ

vzdělání.

Žádnou působnost by ministerstvo nemělo mít pouze dle vyjádření zástupce Soudcovské unie za předpokladu, že by vznikla Komora mediátorů.

51

Pokud má MSp pravomoci zapisovat mediátory do registru, mělo by mít též pravomoci v oblasti dozoru nad kvalifikací mediátorů. Dělení těchto pravomocí by regulací komplikovalo.

V souvislosti s řešením této otázky bychom jen upřesnili, že je zapotřebí sjednotit úpravu, zda uznat praxi místo vzdělání, nebo praxi místo zkoušky. MSp může držet kontrolu nad mediátory

prakticky pouze reglementací jejich vzdělávání, nebo autorizací (akreditací) jejich zkoušek. MSp

nemůže vykonávat kontrolu nad (předcházející) praxí mediátorů. Pokud by tedy uznávalo praxi

místo zkoušky, bylo by tím zpochybněno vyžadování zkoušky (i event. povinného vzdělání) i dozor

MSp nad mediátory jako takový.

Závěr: Doporučuje se přijmout variantu č. II ve zjednodušeném znění, že ministerstvo zajišťuje vedení registru a dohled nad mediátory, akreditaci a dohled nad povinnými zkouškami mediátorů.

Ad II./19 - prováděcí předpisy

V tomto bodě konzultující subjekty preferují úpravu zákonem, s tím, že úpravu dílčích oblastí by bylo možno zajistit vyhláškou. Vydání prováděcího právního předpisu (vyhlášky MSp)

by mělo vyplývat z potřeby detailní úpravy některých aspektů právní regulace mediace, např. obsahu vzdělávání mediátorů, zkoušek atd. Pouze představitelé Asociace mediátorů ČR by podpořili komplexní úpravu v jediném zákoně.

Závěr: Doporučuje se přijmout souhrn variant č. I a II, že zásadní úpravy by měly být provedeny zákonem a technické a procesní náležitosti by mohly být upraveny podle potřeby

vyhláškou (např. obsah a rozsah vzdělávacích kurzů, obsah a náležitosti mediačních zkoušek,

nezbytný rozsah dalšího vzdělávání, odměna mediátora při 1. schůzce nařízené soudem).

Shrnutí:

1. K bodu II./1a - rozsahu úpravy - se doporučuje přijmout variantu č. II, že zákon by měl upravovat jen činnost registrovaného mediátora.

2. K bodu II./1b - předmětu mediace - se doporučuje přijmout variantu č. II, že předmětem mediace by měly být zejména věci občanskoprávní, rodinné, pracovní

a obchodní. *V rámci ekonomického hlediska co možná nejvyššího využití přínosů mediace se doporučuje zvážit rozšíření mediace v netrestních věcech i na spory správní (varianta č. III) v případech, kdy lze věc řešit smírem nebo dohodou.*

3. K bodu II./2a - definici pojmu mediátor se doporučuje přijmout variantu č. III, že mediátorem se rozumí fyzická osoba, která byla zapsána Ministerstvem spravedlnosti do registru.

4. K bodu II./2b - definici pojmu rodinné spory - se doporučuje přijmout variantu č. I, že rodinnými spory se rozumí spory ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte, styku s nezletilým.

5. K bodu II./3 - mediaci dobrovolné či povinné - se doporučuje přijmout variantu č. I, že mediace by měla být dobrovolná, doplněnou o ustanovení, že ve zvláštních případech může soud mediaci (resp. první schůzku u mediátora) nařídit.

52

6. K bodu II./4 - mediačnímu procesu - se doporučuje přijmout variantu č. II, že zákon upravuje jen základní zásady řízení, zahájení a ukončení mediačního řízení.

7. K bodu II./5 - účinkům mediace - se doporučujeme přijmout variantu č. I, že zahájení mediačního řízení má vliv na stavení lhůt.

8. K bodu II./6 - vztahu mediace k soudnímu řízení - se doporučuje přijmout variantu č. I, že soudní řízení by bylo po zahájení mediace přerušeno.

9. K bodu II./7 - výběru mediátora - se doporučuje přijmout variantu č. I, že strany si volí mediátora samy. *Doporučuje se však zároveň doplnit tuto variantu ustanovením, že soud může určit mediátora, pokud se strany na osobě mediátora nedohodnou (je-li zahájeno soudní řízení).*

10. K bodu II./8 - vykonatelnosti mediační dohody - se doporučuje přijmout variantu č. II,

že podmínkou vykonatelnosti je schválení mediační dohody soudem ve formě smíru. *S ohledem na ekonomické dopady při schvalování mediačních dohod soudem se doporučuje zvážit úpravu této varianty v tom smyslu, že by soud schvaloval mediační dohody pouze v těch případech, kdy mediační řízení soud sám nařídil.*

11. K bodu II./9 - mediátor - se doporučuje přijmout tato kritéria, která by měla splňovat

osoba, jež se chce stát mediátorem:

- způsobilost k právním úkonům

- bezúhonnost

- složení zkoušky buď před autorizovanou komisí MSp nebo u akreditovaného vzdělávacího zařízení

- uhrazení správního poplatku za složení, příp. obnovení zkoušky

- zápis v registru mediátorů a získání osvědčení

Postihy: výmaz z registru.

Činnost mediátora by měla být upravena zvláštním zákonem, např. tímto zákonem.

12. K bodu II./10 - odpovědnosti za škodu - se doporučuje přijmout variantu č. II, že odpovědnost za škodu způsobenou mediací se řídí obecnou úpravou odpovědnosti za škodu.

13. K bodu II./11 - s ohledem na ekonomické důvody - se doporučuje přijmout variantu č. II, dobrovolné pojištění profesní odpovědnosti.

14. K bodu II./12a - formě evidence mediátorů - se doporučuje přijmout variantu č. II, že

mediátoři budou evidováni v jednotném registru. *Nad rámec této varianty se ještě*

doporučuje, aby byla u jednotlivých mediátorů vždy uvedena jejich specializace s vyčleněním mediátorů specializovaných na rodinné spory.

15. K bodu II./12b - délce evidence - se doporučuje přijmout variantu č. I, že mediátoři budou zapisováni do registru na dobu neurčitou.

16. K bodu II./13a - poskytovateli vzdělávání mediátorů - bude-li zvolena varianta povinného vzdělávání je nezbytné zajistit systém odpovídajících akreditovaných vzdělávacích institucí. Ve všech případech je však nezbytné zajistit příslušnou kvalitu

53
předmětné zkoušky a dozor MSp nad jejím obsahem a způsobem skládání. Uvedené skutečnosti odpovídají vymezení variant č. I a č. III .

17. K bodu II./13b - náplni vzdělávání mediátorů - se doporučuje přijmout variantu č. I v kombinaci s variantou č. III, že vzdělávání mediátorů probíhá formou základního kurzu a formou specializovaných kurzů pro mediátory v rodinných sporech.

Vzhledem k tomu, že podle zmíněné koncepce jednoho registru s uvedením oboru, ve kterém bude mediátor vykonávat svou činnost (a dalšími údaji) a vzhledem k požadavku odborné zkoušky pro jednotlivé obory, by mělo probíhat vzdělávání všech mediátorů ve všech oborech.

18. K bodu II./14a - odměně mediátora obecně (v jiných než rodinných sporech) - se doporučuje přijmout variantu č. I, že náklady mediace a odměnu mediátora hradí strany sporu.

19. K bodu II./14b – odměně mediátora v rodinných sporech - se doporučuje přijmout variantu č. III, že stát hradí první schůzku, je-li nařízena soudem v soudním řízení, ostatní náklady mediace si hradí strany samy.

20. K bodu II./15 Financování mediace – se doporučuje nepřijmout žádnou z navrhovaných variant a financování mediací začlenit do rozpočtu MSp.

21. K bodu II./16 - kárné odpovědnosti, stížnosti - se doporučuje přijmout variantu č. II, že v rámci dohledu MSp nad činností mediátorů přijímá MSp stížnosti jako podněty a za porušení povinností mediátora napomene, nebo jej vyškrtně ze seznamu (registru) mediátorů.

22. K bodu II./17 - přestupkům - se doporučuje přijmout souhrn variant č. I a II, že za přestupek bude považováno použití označení „registrovaný mediátor“ a porušení povinnosti mlčenlivosti. *Dále se doporučuje mezi přestupky ještě zařadit porušení zásadních povinností mediátora stanovených mu zákonem.*

23. K bodu II./18 - působnosti MSp - se doporučuje přijmout variantu č. II, *ve zjednodušeném znění*, že ministerstvo zajišťuje vedení registru a dohled nad mediátory, akreditaci a dohled nad povinnými zkouškami mediátorů.

24. K bodu II./19 - prováděcím předpisům - se doporučuje přijmout souhrn variant č. I a II, že zásadní úpravy by měly být provedeny zákonem a technické a procesní náležitosti by mohly být upraveny podle potřeby vyhláškou (např. obsah a rozsah vzdělávacích kurzů, obsah a náležitosti mediačních zkoušek, nezbytný rozsah dalšího vzdělávání, odměna mediátora při 1. schůzce nařízené soudem).

Implementace a vynuucování

Za implementaci a vynuucování bude odpovědné ministerstvo.

Přezkum účinnosti

54

Následné hodnocení dopadů regulace bude provedeno v roce 2014.

Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Kontakt na osobu, která provedla hodnocení RIA

JUDr. Pavel Michal

analytický odbor, Ministerstvo spravedlnosti

telefon: 221 997 386

e-mail: pmichal@msp.justice.cz

b) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky
Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, její slučitelnosti s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů Evropské unie

Návrh zákona je v souladu se závazky, které pro Českou republiku vyplývají z práva ES. Je předně plně slučitelný s primárním právem ES⁷ a s příslušnými směrnicemi ES⁸, pokud jde o svobodu usazování a volný pohyb služeb.

Návrh zákona splňuje podmínky směrnice o službách pro povolovací režimy. Existence povolovacího režimu (tedy podmínky zápisu do registru) je odůvodněna naléhavými důvody obecného zájmu, a to konkrétně ochranou příjemců služeb, jimž je díky povinnému zápisu do registru alespoň částečně garantována kvalita služeb poskytovaných mediátorem. Doba platnosti povolení není omezena, neboť žadatel o registraci je zapisován do registru na dobu neurčitou. Směrnice o službách také v čl. 15 stanoví, že je-li uložena povinnost poskytovatele mít určitou právní formu, nesmí být tato podmínka diskriminační na základě státní příslušnosti či na základě umístění sídla společnosti, dále musí být tato podmínka nezbytná, tedy opodstatněná naléhavým důvodem obecného zájmu, a zároveň musí být přiměřená k zajištění dosažení sledovaného cíle, nesmí překračovat rámec toho, co je pro dosažení daného cíle nezbytné a nelze ji nahradit jinými, méně restriktivními opatřeními, jimiž by bylo dosaženo stejného výsledku. Požadavek na právní formu registrovaného mediátora je nediskriminační (neboť se vztahuje na všechny subjekty bez rozdílu), přiměřený a odůvodněn naléhavými důvody obecného zájmu. Mediace je dle zákona definována jako postup při řešení sporu za účasti jednoho nebo více registrovaných mediátorů, který podporuje komunikaci mezi osobami na sporu zúčastněnými tak, aby jim pomohl dosáhnout smírného vyřešení jejich sporu uzavřením mediační dohody. Z této definice jasně vyplývá, že tu musí existovat fyzická

⁷ čl. 43 a 49 Smlouvy ES

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu, CELEX 32006L0123 a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací, CELEX 02005L0036-20070101

55

osoba, která mediaci jako neformální proces řídí a svou aktivní činností koriguje její průběh. Zákon zavádí institut registrovaného mediátora mimo jiné i proto, aby stát mohl adresátům této služby alespoň do jisté míry garantovat její kvalitu a úroveň. Proto na osobu, která se chce stát registrovaným mediátorem, klade jisté nároky, mezi jinými i absolvování povinného vzdělávání a zkoušky. Připustíme-li existenci právnické osoby jako registrovaného mediátora, musí být stanoveno, že tato právnická osoba může vést mediaci pouze svým statutárním orgánem, jeho členem či zaměstnancem, kteří splňují stejné předpoklady jako fyzická osoba, která je registrovaným mediátorem. Zcela zásadní je v procesu mediace právě osoba registrovaného mediátora, její znalosti, zkušenosti, její schopnost jednat s lidmi a také schopnost empatie, ale zároveň udržování objektivního pohledu na problém stran. Toto vše může právnická osoba poskytnout pouze zprostředkovaně, a to jedná-li jejím jménem fyzická osoba, která tyto schopnosti má. Pokud je v některých oblastech podnikání výhodou, že právnická osoba kumuluje znalosti, zkušenosti a schopnosti mnoha lidí, čímž lze dosáhnout lepších a efektivnějších výsledků, neplatí toto pro mediaci, neboť zkušenosti, znalosti a schopnosti jednoho mediátora jsou tu jen obtížně (pokud vůbec) přenositelné na jiného. Jeví se tedy neúčelným, aby byla připuštěna existence právnické osoby, registrovaného mediátora, která ke své činnosti zcela nezbytně potřebuje ty, kteří by se sami mohli bez obtíží stát registrovanými mediátory. Je nanejvýš žádoucí, aby subjekty práva měly k institutu mediace

a registrovaným mediátorům důvěru. Je obecným zájmem, aby za činnost fyzické osoby vedoucí mediaci byla odpovědná právě tato osoba a nikoli právnická osoba, která je sice subjektem práva, ale již není subjektem samostatně myslícím a cítícím. Registrovaným mediátorům, jakož i subjektům, které chtějí provádět mediaci, aniž by byli registrovanými mediátory, nic nebrání, aby si založili sdružení dle občanského zákoníku a rozdělovali si v poměru stanoveném ve smlouvě náklady a výsledky své hospodářské činnosti. Za naléhavý důvod obecného zájmu pro požadavek na právní formu registrovaného mediátora ve smyslu komunitárního práva je možné pokládat ochranu příjemců služeb a zároveň nutnost důvěryhodnosti registrovaných mediátorů v očích adresátů služeb a garance kvality jejich činnosti, jako nezbytný předpoklad pro to, aby návrh zákona splnil očekávání ohledně odbřemenění soudů od určitých sporů a přispěl tak ke zlepšení výkonu moci soudní ve státě. Požadavek na právní formu registrovaného mediátora je rovněž přiměřený, neboť jiným méně restriktivním opatřením nelze dosáhnout výše popsaného výsledku.

Návrh zákona splňuje i podmínky směrnice o uznávání odborných kvalifikací, neboť registrace přeshraničních poskytovatelů služeb (hostujících registrovaných mediátorů) je automatickou registrací ve smyslu čl. 6 směrnice.

Postavení mediátorů ani výkon mediace v současné době přímo neupravuje žádný předpis ES. Jen některé vztahy mezi mediací a soudním řízením ve vztazích s mezinárodním prvkem upravuje nová směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, jejíž transpoziční lhůta uplyne 21. 5. 2011. Tato směrnice se dotýká pouze vztahů s mezinárodním prvkem a návrhem zákona o mediaci v netrestních věcech je implementována do právního řádu České republiky.

Poznámka k soudním poplatkům

Na základě konzultací se soudci ohledně změn, které by do oblasti soudních poplatků měl přinést zákon o mediaci v netrestních věcech, bylo konstatováno, že v obecné rovině panuje shoda v tom, že současná výše soudních poplatků neodráží změny ekonomické situace, složitost sporů a zvýšení nákladů na provoz na straně jedné a zvýšení cenové hladiny ve

společnosti na straně druhé. Právní úprava soudních poplatků a jejich výše v současné době neplní dostatečně regulační a preventivní funkci, nebrání podávání šikanózních žalob a zároveň nemotivuje účastníky ke snaze o smírné řešení. Úprava obsažená v zákoně o soudních poplatcích je pocitována jako nedostatečná. Z těchto důvodů bylo v průběhu přípravy zákona o mediaci v netrestních věcech upuštěno od záměru upravit v tomto zákoně částečně problematiku soudních poplatků souvisejících s mediací. Návrh zákona tedy dílčí úpravu soudních poplatků neobsahuje, ačkoli závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad s ní počítá. Koncepčním řešením je proto zrevidovat celý zákon o soudních poplatcích, tedy i s ohledem na mediační řízení.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první

K § 1 až 3

V ustanovení § 1 až 3 je vymezen předmět úpravy zákona o mediaci v netrestních věcech a jsou vymezeny základní pojmy.

Mediací se pro účely zákona o mediacích v netrestních věcech rozumí postup při řešení sporů za účasti alespoň jednoho registrovaného mediátora, který podporuje komunikaci mezi osobami na sporu zúčastněnými tak, aby jim pomohl dosáhnout smírného vyřešení jejich sporu. Mediátor neprosazuje určitá řešení, nerozhoduje spor mezi stranami; mediace předpokládá, že strany sporu jsou schopny řešit vzniklý konflikt vlastními silami a jsou nejlépe schopny posoudit jednotlivá řešení, přičemž jim mediátor má „pouze“ usnadňovat cestu, jak se ke smírnému, oboustranně přijatelnému řešení dostat.

Mediací prováděnou podle předloženého návrhu zákona může být řešen kterýkoli spor,

u kterého není vyloučeno řešení smírem nebo dohodou. Předmětem zákona však není mediace prováděná v trestní oblasti, na tuto mediaci se vztahuje zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem zákona rovněž není úprava veškeré mediační činnosti v civilních a jiných netrestních věcech; zákon upravuje pouze mediaci prováděnou registrovanými mediátory, tj. těmi osobami, které po absolvování příslušných vzdělávacích kurzů prokáží své znalosti a dovednosti nezbytné pro řádný výkon mediace zkouškou a které jsou, po splnění dalších zákonných podmínek (bezúhonnost, minimální požadavky na vzdělání apod.), zapsány do registru mediátorů nebo do registru mediátorů v rodinných sporech. Zákon však neznemožňuje jiným osobám vykonávat činnost spadající do oblasti mediačních technik. Zákon rovněž transponuje směrnici Evropského parlamentu a rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, a proto se jeho ustanovení vztahují též na mediace, týkající se přeshraničních sporů.

K § 4

Mediační řízení je v zákoně upraveno pouze rámcově v minimální nezbytné míře (zahájení, ukončení mediačního řízení, vztah k soudnímu řízení, které se týká předmětu mediace, základní zásady mediačního řízení), detailnější úprava by neodpovídala charakteru mediace jakožto neformálnímu řízení.

57

Mediační řízení je v zásadě řízením dobrovolným, před zahájením vlastní mediace však musí být strany sporu náležitě poučeny o základních principech mediace, o jejím účelu a možnostech, o postavení stran a mediátora při mediaci a zároveň i o nákladech s mediací spojených. Vlastní mediační řízení je pak zahájeno uzavřením písemné dohody o provedení mediace mezi stranami sporu a jedním nebo více registrovanými mediátory. Součástí této dohody je - kromě identifikace stran sporu, osoby, která bude mediaci provádět, a vymezení předmětu sporu - rovněž i určení výše odměny a náhrad registrovaného mediátora za provedenou mediaci nebo způsob určení výše těchto nákladů a stanovení doby, na kterou je dohoda o provedení mediace uzavřena, nebo výslovné prohlášení, že dohoda o provedení mediace je uzavřena na dobu neurčitou. Odměna mediátora je v zásadě smluvní; jedinou výjimku z tohoto pravidla představuje odměna za první schůzku mediátora se stranami sporu v případě nařízených mediací v rodinných sporech, kdy odměnu za první schůzku (v maximální délce tří hodin) hradí v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem stát.

Snaze o urovnání sporu mediací by neměla bránit obava z toho, že během mediačního řízení uplyne promlčecí nebo prekluzivní lhůta. Uzavření dohody o provedení mediace a zahájení mediace s registrovaným mediátorem má proto za následek stavení promlčecí doby a prekluzivní lhůty, avšak nejvýše na dobu jednoho roku. Toto roční omezení je stanoveno proto, aby prováděním mediace nedocházelo k obcházení jiných zákonných institutů týkajících se běhu promlčecí doby a prekluzivních lhůt. Obdobně je tomu i v případě mediací, které jsou vedeny v jiném členském státě, avšak pouze za předpokladu, že v konkrétním případě je stanovena promlčecí doba a prekluzivní lhůty i dle předpisů daného členského státu. Tímto ustanovením je transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, která v článku 8 odst. 1 stanoví cit.: „Členské státy zajistí, aby stranám, jež si ve snaze o urovnání sporu zvolí mediaci, nebránilo v pozdějším zahájení soudních či rozhodčích řízení ve stejné věci uplynutím promlčecí nebo prekluzivní doby během mediačního řízení.“ Doba jednoho roku, po který se strany mohou mediovat, aniž by běžela promlčecí doba a prekluzivní lhůty, se jeví jako dostačující pro splnění cílů směrnice.

K § 5

Strany sporu se mohou na registrovaného mediátora obrátit kdykoli. Zahájení mediačního

řízení nebrání skutečnost, že o předmětu sporu již probíhá soudní řízení (případně správní řízení); rovněž tak není překážkou zahájení soudního či správního řízení skutečnost, že předmět sporu je řešen v mediačním řízení (byť v těchto případech lze pochybovat o efektivitě dalšího vedení mediačního řízení a lze předpokládat jeho ukončení).

Mediace je v zásadě dobrovolná. Jedinou výjimku v tomto směru představuje situace, kdy je stranám sporu soudem nařízena první schůzka s mediátorem. Soud může tuto schůzku nařídit pouze v případě, kdy se jedná o rodinný spor vymezený v § 3, tj. probíhá-li u soudu řízení ve věcech výchovy a výživy nezletilého dítěte nebo styku rodičů, prarodičů a sourozenců s ním, a nařízení této schůzky je účelné (kdy lze předpokládat úspěšné provedení mediace). V těchto případech ustanovený mediátor může své ustanovení odmítnout pouze v případě, že některá ze stran sporu neposkytuje k provedení mediace potřebnou součinnost, nebo má-li pro to jiné závažné důvody.

Pokud bylo soudní či správní řízení přerušeno z důvodu provedení mediace (ať již v rodinných sporech nebo v jiných sporech), ustanovený mediátor je povinen informovat soud příp. správní orgán, zda došlo k zahájení mediace, zároveň je povinen informovat soud či správní orgán o ukončení mediace (viz § 7). Pokud není mediace ukončena ve lhůtě, na kterou

58
bylo řízení přerušeno, předloží registrovaný mediátor soudu či správnímu orgánu stanovisko, ve kterém uvede důvody pro další přerušení řízení. Toto stanovisko doručí soudu nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty stanovené soudem v usnesení o přerušení řízení. Tato lhůta je lhůtou pořádkovou, nicméně její nedodržování by bylo možno kvalifikovat jako porušení povinností mediátora, které (v případě opakování) může vést až k jeho vyškrtnutí z registru mediátorů nebo registru mediátorů v rodinných sporech.

K § 6

V ustanovení § 6 se vymezují případy, v nichž je mediátor oprávněn odmítnout své ustanovení, pokud stranám sporu byla nařízena první schůzka u něj. V jiných případech může registrovaný mediátor odmítnout své ustanovení vždy. Je stanoveno, i kdy je povinen své ustanovení odmítnout. A dále je stanoveno, kdy je mediátor povinen ukončit již zahájenou mediaci. Jde zejména o případy, kdy by mediace nemohla být vykonávána nezávisle, nestranně nebo s náležitou odbornou péčí.

K § 7

Cílem mediace je dosažení smírného řešení sporu cestou písemné dohody. Mediace je řízením v zásadě dobrovolným, může být proto kdykoli ukončena z vůle stran. Ve stanovených případech je ukončena ze strany mediátora. Mediace rovněž končí uplynutím doby, pokud byla mediace sjednána na dobu určitou.

V případě, kdy došlo k přerušení soudního či správního řízení za účelem provedení mediace, je registrovanému mediátorovi zákonem dána povinnost informovat soud či správní orgán o způsobu, důvodech a datu ukončení mediace, aby soud či správní orgán mohl činit další procesní kroky.

K § 8

Mediátor nerozhoduje spor mezi stranami. Jeho činnost spočívá především v usnadnění a usměrnění komunikace mezi stranami sporu tak, aby došlo ke smírnému řešení sporu a k uzavření dohody o řešení sporu (mediační dohody). Úspěšným výsledkem mediačního řízení je tedy konkrétní dohoda, která řeší spornou otázku a která je pro zúčastněné strany oboustranně přijatelná a reálně uskutečnitelná. Tato dohoda musí být písemná, podepsaná stranami sporu a registrovaný mediátor stvrdí svým podpisem, že byla uzavřena v rámci mediace. Mediační dohoda není bez dalšího vykonatelná, není novým druhem exekučního titulu. Lze však docílit vykonatelnosti dohody uzavřené mezi stranami v průběhu mediace jejím promítnutím do notářského nebo exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti nebo do smíru schváleného soudem.

K § 9 a 10

V ustanovení § 9 a 10 se stanoví základní povinnosti mediátora při výkonu mediace. Úkolem mediátora je řídit proces jednání mezi stranami sporu, vytvářet podmínky pro jejich vzájemnou komunikaci a pro nalezení řešení, které zohledňuje zájmy obou stran. Mediátor podporuje schopnosti účastníků urovnat konflikt vlastními silami, jeho úkolem není daný problém posuzovat či hodnotit, ani rozhodovat o konkrétní podobě jeho řešení. Postavení mediátora musí být proto ve vztahu k oběma stranám sporu vyvážené, mediátor musí proto

59 mediaci vykonávat osobně, nezávisle, nestranně a s náležitou odbornou péčí. Jednou z nezbytných podmínek pro úspěch mediace je její důvěrnost – povinnost mlčenlivosti je prolomena pouze v zákonem stanovených případech. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje rovněž na zaměstnance registrovaného mediátora, jakož i na jiné osoby, které se s registrovaným mediátorem podílejí na zajištění průběhu mediace, a na zaměstnance Ministerstva spravedlnosti při výkonu dohledu nad činností registrovaného mediátora; porušení této povinnosti může vést k vyškrtnutí z registru mediátorů a z registru mediátorů v rodinných sporech a naplňuje rovněž skutkovou podstatu přestupku (§ 33).

Zákon ustanovením upravující mlčenlivost rovněž transponuje směrnici Evropského parlamentu a rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

K § 11

Ustanovení § 11 upravuje odpovědnost registrovaného mediátora za škodu. Registrovaný mediátor odpovídá stranám sporu i za škodu, která jim byla způsobena osobami, které užil k plnění svých úkolů.

K § 12

Registrovaný mediátor má právo na odměnu za provedenou mediaci a na náhradu hotových výdajů, které účelně vynaložil v rámci mediace. Odměna registrovaného mediátora za provádění mediace je zásadně smluvní. Výjimku v tomto směru představuje pouze odměna za první schůzku nařízenou soudem v rodinných sporech, která je hrazena státem v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem (náklady na případné další schůzky jdou již k tíži stran sporu). I během této první schůzky hrazené státem mohou strany sporu stihnout uzavřít s mediátorem dohodu o provedení mediace a případně i mediační dohodu. To znamená, že i během první schůzky v rozsahu hrazeném státem lze teoreticky zahájit a ukončit mediaci. Výše odměny nebo způsob jejího určení je obligatorní náležitostí dohody o provedení mediace; pokud není v této dohodě stanoveno jinak, hradí strany sporu odměnu registrovaného mediátora a náhradu jeho hotových výdajů rovným dílem.

K § 13

Pouze osoba, která je zapsána v registru mediátorů nebo v registru mediátorů v rodinných sporech, má oprávnění používat označení „registrovaný mediátor“, jiné osoby toto oprávnění nemají. Neoprávněné užití tohoto označení je sankcionováno.

K § 14

Dohled nad činností registrovaného mediátora vykonává ministerstvo. V ustanovení § 14 jsou vymezena oprávnění Ministerstva spravedlnosti při výkonu dohledu nad činností registrovaných mediátorů a zároveň je vymezena i nezbytná součinnost, která může být po registrovaném mediátorovi při výkonu dohledu požadována.

60

K § 15

Oprávnění vykonávat činnost registrovaného mediátora je vázáno na zápis do veřejného registru mediátorů nebo registru mediátorů v rodinných sporech, které vede ministerstvo.

K § 16 a 17

Zápis do registru mediátorů nebo do registru mediátorů v rodinných sporech učiní

ministerstvo na základě písemné žádosti, jejíž náležitosti jsou vymezeny v ustanovení § 17, za splnění podmínek stanovených v § 16.

K § 18

V ustanovení § 18 se vymezuje postup a podmínky pro zápis hostujícího registrovaného mediátora.

K § 19

V případě, že žádosti o zápis do registru mediátorů nebo registru mediátorů v rodinných sporech ministerstvo vyhoví, nevydává o tom rozhodnutí, ale žadatele zapíše do požadovaného registru a vydá mu o tom potvrzení, jehož náležitosti jsou stanoveny v § 19.

K § 20

V ustanovení § 20 se taxativně vymezují skutečnosti, s nimiž je spojen důsledek pozastavení výkonu činnosti registrovaného mediátora a okamžik, kdy takové omezení přestane být účinné. Jedinou z těchto skutečností, která závisí na vůli mediátora, je podání žádosti o pozastavení oprávnění poskytovat služby registrovaného mediátora. Takové žádosti musí být vždy vyhověno. Pokud jde o rozhodnutí ministerstva o pozastavení oprávnění, použije se správní řád.

Stanovuje se zároveň informační povinnost registrovaného mediátora vůči ministerstvu.

K § 21

V ustanovení § 21 se taxativně vymezují skutečnosti, s nimiž je spojen důsledek vyškrtnutí z registru mediátorů nebo z registru mediátorů v rodinných sporech. Z těchto skutečností pouze dvě závisí na vůli mediátora, a to pokud sám mediátor požádá o vyškrtnutí z registru nebo pokud požádal o pozastavení oprávnění poskytovat služby registrovaného mediátora a do dvou let od tohoto pozastavení nepodal žádost o obnovení oprávnění. Pro vydávání rozhodnutí a podávání opravných prostředků platí správní řád.

K § 22 a 23

Návrh počítá s registry mediátorů a mediátorů v rodinných sporech, které obsahují zákonem stanovené údaje; údaje do seznamu zapisuje ministerstvo, které seznam také vede.

Registrovaný mediátor je povinen oznámit ministerstvu bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 8 dnů, veškeré změny údajů, které jsou uvedeny v registru mediátorů a v registru mediátorů v rodinných sporech.

61

Údaje v registrech jsou veřejné s výjimkou údajů o datu narození a adrese trvalého pobytu. Také dojde-li k zániku pozastavení oprávnění poskytovat služby registrovaného mediátora, přestane být veřejně přístupným údaj o dni a důvodu pozastavení tohoto oprávnění.

U neveřejných údajů je ministerstvo povinno postupovat v souladu s § 13 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K § 24 až 26

Jednou z podmínek pro zápis do registru mediátorů nebo do registru mediátorů v rodinných sporech je odborná způsobilost, která se prokazuje složením zkoušky registrovaného mediátora před zkušební komisí u akreditovaného vzdělávacího zařízení. Podmínkou pro složení této zkoušky je předchozí absolvování stanovených kurzů, které na základě Ministerstvem spravedlnosti schváleného vzdělávacího programu zabezpečuje rovněž akreditované vzdělávací zařízení.

Náklady spojené s účastí na kurzech a se složením zkoušek nese uchazeč.

K § 27 až 29

Povinné vzdělávání osob, které se chtějí stát registrovanými mediátory, zabezpečují na základě schváleného vzdělávacího programu vzdělávací zařízení, která získala od ministerstva akreditaci. Ministerstvo vykonává nad těmito zařízeními dohled. Ustanovení § 27 až 29 stanoví podmínky pro udělení či odejmutí akreditace těmto zařízením. Na rozhodování o odejmutí akreditace se užije správní řád.

K § 30

Zde je stanovena informační povinnost akreditovaných vzdělávacích zařízení ve vztahu k ministerstvu a dále povinnosti k vedení evidence a uchování vyjmenovaných listin.

K § 31

Toto ustanovení představuje právní základ pro vznik veřejného seznamu akreditovaných vzdělávacích zařízení.

K § 32

Ustanovení § 32 vymezuje působnost ministerstva na úseku mediace v netrestních věcech.

K § 33 až 35

Ustanovení § 33 až 35 vymezuje přestupky a správní delikty právnických osob na úseku mediace v netrestních věcech a sankce za ně.

K § 36

Návrh zákona zmocňuje ministerstvo k vydání vyhlášky k provedení jednotlivých vyjmenovaných ustanovení zákona. Vyhláškou se stanoví výše odměny registrovaného mediátora v případech, kdy byla soudem stranám sporu nařízena první schůzka u něj. Dále 62

vyhláška stanoví obsah a náležitosti vzdělávacího programu, obsah a náležitosti zkoušek mediátorů, náležitosti zkušebního řádu akreditovaného vzdělávacího zařízení, obsahové náležitosti protokolu o výsledku zkoušky, náležitosti osvědčení o úspěšném absolvování předepsané zkoušky, vzor formuláře žádosti o akreditaci, obsahové náležitosti osvědčení o udělení akreditace a obsahové náležitosti žádosti o obnovení akreditace.

K části druhé

K § 37

K bodu 1:

Rodinné spory, jak jsou vymezeny pro účely zákona o mediaci v netrestních věcech, se dle občanského soudního řádu řadí mezi tzv. nesporná řízení, u nichž dle dosavadní právní úpravy nebylo možno schválit smír. Aby bylo možno provádět účelně mediaci v těchto věcech, umožňuje se výslovně schválit mediační dohodu jako soudní smír i v této agendě.

K bodu 2:

Soud, považuje-li to vzhledem k rodinné situaci za účelné, může nařídit tzv. první schůzku u registrovaného mediátora v rodinných sporech. Účelem této první schůzky, kterou hradí stát, je, aby se rodiče popř. jiní rodinní příslušníci dozvěděli o možnosti řešení jejich konfliktní situace cestou mediace, výhodách mediace oproti soudnímu řízení a postupech mediace a mohli se tak kvalifikovaně rozhodnout, zda budou chtít mediaci podstoupit a vyřeší si svůj konflikt za pomoci mediátora sami, nebo ponechají rozhodnutí na soudu. Během první schůzky však lze případně i zahájit mediaci či uzavřít mediační dohodu.

K bodu 3:

Stanovení povinnosti soudu přerušit řízení, pokud nařídil stranám sporu první schůzku před registrovaným mediátorem, dle zákona o mediaci v netrestních věcech.

K bodu 4:

Stanovení povinnosti soudu přerušit řízení z důvodu provedení mediace dle zákona o mediaci v netrestních věcech, pokud jsou splněny stanovené podmínky.

K bodu 5:

Tato legislativní změna upravuje pokračování v řízení. Bylo-li řízení přerušeno z důvodu mediace, pokračuje se v řízení buď uplynutím lhůty, na kterou bylo řízení přerušeno, nebo na návrh strany bez toho, aby soud o tom vydal usnesení. Bylo-li řízení přerušeno na základě iniciativy stran nebo z důvodu jejich nečinnosti, lze v řízení pokračovat pouze na návrh, s tím, že pokud není návrh podán do 1 roku, soud řízení zastaví, tak jak bylo doposud upraveno.

K bodu 6:

Legislativně technická změna v návaznosti na novelizační bod 1 části druhé návrhu zákona.

K části třetí

K § 38

Činnost registrovaných mediátorů není živností dle živnostenského zákona.

K části čtvrté

K § 39

Stanoví se výše správních poplatků za žádost o zápis do registru mediátorů nebo do registru mediátorů v rodinných sporech a za žádost o akreditaci vzdělávacího zařízení.

K části páté

K § 40

Soudním exekutorům se umožňuje vykonávat činnost registrovaného mediátora.

K části šesté

K § 41

Notářům se umožňuje vykonávat činnost registrovaného mediátora.

K části sedmé

K § 42

Účinnost je stanovena s přihlédnutím k nezbytné legisvakanční lhůtě na 1. ledna 2011 s výjimkou částí týkajících se akreditace vzdělávacích zařízení, vzdělávání a prokazování odborné způsobilosti, zmocnění ministerstva k vydání prováděcí vyhlášky a zmocnění ministerstva k akreditaci vzdělávacích zařízení a odejímání této akreditace, u nichž byla účinnost stanovena na 1. ledna 2010.

V Praze dne 2009

předseda vlády

ministr spravedlnosti